

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike — inzerati do 80 petih vrst a Din 2, do 100 vrst a Din 2.50, od 100 do 300 vrst a Din 3, večji inzerati petik vrst Din 4.—, Popust po dogovoru, inzeratni davek posebej — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za izvozništvo Din 25.—, Rokopis se ne vračaja.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Strossmayerjeva 5b — NOVO MESTO, Ljubljanska c., telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101.

Polna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

Na robu španskega kaosa:

Dve zaroti sta ogrožali Francijo

V zvezi z razkritjem desničarske zarote, ki je hotela uvesti v Franciji fašistični režim, so prišli na sled tudi levičarski zaroti, ki je stremela po uvedbi sovjetskega režima — Ogromne zaloge orožja in municije — Glavni pobudniki so v obeh primerih v inozemstvu

Pariz, 19. novembra. br. Razkritja o nameravanem desničarskem puču so izzvala v vsej francoski javnosti ogromno pozornost. Vsa javnost pozorno zasleduje nadaljnji razvoj preiskave in nestrpnost čaka, kakšen bo končni uspeh. Vedno bolj se kaže, da se tudi Francije polašča nekaka ideološka razcepjenost in da bi utegnili priti do strahovitega kaosa, če bi oblasti slučajno ne prišle stvari na sled. Sedaj se namreč doznavajo, da ne gre samo za desničarski puč, marveč da je bila istočasno na delu tudi še neka druga tajna organizacija, ki je pripravljala komunistično anarhistični udar. Verjetno je, da bi se v tem primeru pretvorila Francija v drugo Španijo.

O dosedanjem uspehu preiskave so znane le nekatere podrobnosti, ker so oblasti zelo rezervirane in ne dajejo podrobnih poizvedb, dokler preiskava ne bo končana. Ve se le toliko, da je policija odkrila že celo vrsto tajnih skladišč orožja in municije ne samo v Pa-

rizu, marveč tudi v drugih mestih, zlasti v pristaniščih, večjih industrijskih središčih in na meji. Dosedaj so zaplenili na milijone nabojev za puške, cele vagone bomb in granat ter več tisoč lahkih in težkih strojníc, pušk in revolverjev pa za par polkov. Skladišča so bila skrbno maskirana, nameščena po kletah zasebnih hiš, v skladiščih raznih trgovin in po vilah v pariških predmestjih.

Vse kaže, da gre za velikopotezno zasnovano akcijo, ki se je raztezala na vso Francijo. Dosedanja preiskava pa je tudi ugotovila, da so glavni iniciatorji in organizatorji v inozemstvu, odkoder tudi v glavno izvirno orožje in municija, ki so jo zaplenili. Po večini gre za nemške in italijanske izdelke, ne kaj zaplenjenega orožja pa je tudi angleškega izvora. Zarotniki so morali razpolagati z ogromnimi finančnimi sredstvi in se tudi v tej smeri vrši preiskava pri denarnih zavodih. Pri preiskavi je zaposlenih nad 600 komisij.

V Parizu in drugod so izdani obsežni varnostni ukrepi. Iz najdenih pisem so ugotovili, da so zarotniki nameravali napasti v prvi vrsti ministrstva, da bi se na ta način najhitreje polastili oblasti v državi. Zato so sedaj vsa ministrstva strogo zastražili in pri vstopu vsakogar legitimirajo in natančno preiščejo, če nima pri sebi kakšnega orožja. Tudi na mejah in v pristaniščih so izdani poostreni varnostni ukrepi.

Levičarski listi pozivajo vlado, naj brezobzirno zatre desničarski terorizem, ki je hotel pahniti državo v največjo nesrečo. Notranji minister Dorey je sredi izjavil novinarjem, da pridejo vsi krivci brez parda pred sodišče. Napovedal je še druga senzacionalna odkritja ter dal zagotovilo, da je vlada ukrenila vse, kar zahteva varnost države. Dosedaj je bilo v zvezi z desničarsko zaroto aretiranih že okrog 1200 ljudi, med njimi tudi več aktivnih in rezervnih oficirjev.

Desničarski tisk na napada vlado in

jo dolži, da gre pri razkritju desničarske zarote le za manever, s katerim hoče prikriti drugo preiskavo, ki je že delj časa v teku. Po trditvah desničarskega tiska gre za zaroto komunističnih in anarhističnih elementov, ki so prav tako pripravljali državni udar in nameravali odvzeti več članov vlade ljudske fronte, ki se jim zde premalo radikalni. Ta zarota je imela za končni cilj proglasitev sovjetskega režima v Franciji. V zvezi s to preiskavo poročajo desničarski listi, da je policija odkrila celo vrsto tajnih radijskih oddajnih postaj. Nameščene so bile na večini v pristaniščih, v bližini letališč, vojašnic in drugih vojaško važnih ustanov. Listi zahtevajo, naj vlada tudi o tej zaroti da kaj več pojasni, ker se bo potem videlo, da gre pri »bombastično napihljenju« desničarski zaroti v stvari le za obrambno akcijo.

Spričo vsega tega vsa javnost z največjo napetostjo pričakuje, kako se bo stvar razvila dalje.

Nove osnove mednarodne trgovine

Senzacionalna izjava ameriškega zunanjega ministra Hulla o novi trgovinski pogodbi med Ameriko in Anglijo

Washington 19. novembra. br. Ameriški zunanji minister Hull je dal novinarjem izjavo, v kateri je naglasil, da se bodo v kratkem pričela pogajanja za sklenitev nove trgovinske pogodbe med Ameriko in Anglijo. Ta pogodba bo predstavljala popoln preokret v mednarodni izmenjavi blaga in naj služi drugim državam za zgled, kako je treba odpravljati carinske in druge ovire mednarodnega blagovnega prometa.

Izjava zunanjega ministra Cordella Hulla je napravila presenečenje v tujakih diplomatskih krogih, kajti čeprav so se v prejšnjih razgovorih dosegli veliki uspehi, so mislili, da se ni napočila doba, ko bi bila takšna izjava utemeljena. V zunanjem ministertvu vidijo v tej pogodbi glavni steber, ki ga je Hull skrbno gradil zadnja tri leta. Hull sam misli, da utegne biti ta pogodba največje delo, kar jih je ustvarilo zunanje ministertvo, odkar ga on vodi. Obnem pa računajo s težkocami, ko bodo

pogajanja dozorela do stvarnega dela za sklenitev pogodbe. Mislijo, da bo, ko bodo ameriški proizvajalci, zlasti tekstilni manufakturni izvedli, kolikšne žrtve bodo trpeli od te pogodbe, nastal vihar, ki bo trgovinsko zbornico USA pretresel do temeljev.

London, 19. nov. z. V spodnji zbornici so z veliko pozornostjo in z zelo velikim zadovoljstvom sprejeli na znanje izjave predsednika vlade Chamberlaina o gospodarskih pogajanjih z USA. V hodnikih zbornice so obširno komentirali to izjavo in posebno poudarjali, da ta gospodarski sporazum ne more imeti samo gospodarski ampak tudi politični pomen. Govori se, da so se uvodna pogajanja začela že pred 2. mesecema. Uradna pogajanja se bodo začela čez 6 ali 8 tednov. Sporazum bo gotov do sredine meseca marca prihodnje leto. Izvajati ga bodo začeli 4 tedne po podpisu.

Japonska ni stavila ultimata Franciji

Tozadevne vesti iz nemškega vira odločno demantirajo v Parizu in Tokiju

Pariz, 19. novembra. Japonsko poslaništvo objavlja:

Pariški listi od 17. novembra so objavili vest tujega poročevalskega urada, da je Japonska izročila francoski vladi ultimativno zahtevo, naj ukine vse pošiljave vojaškega materiala na Kitajsko čez Indokino, ker bo sicer zavzela otok Hajnan. Japonsko zunanje ministertvo je to vest demantiralo. Danes so pa pariški listi poročali o konferenci, na kateri je govoril senator Berenger, češ da je japonski veleposlanik v Parizu že ob izbruhu sovražnosti med Kitajsko in Japonsko obvestil francosko vlado, da bo Japonska za primer dohaja orožja Kitajski čez Indokino zavzela otok Hajnan in nekatera pristanišča v In-

dokini. Japonsko veleposlaništvo to fantastično vest odločno demantira.

Tudi v francoskih pooblaščenih krogih demantirajo vesti, da bi bila francoska vlada prejela ultimatum japonske vlade, da bo zavzela otok Hajnan in da bo obstajevala železniško progo Junan, če francoska vlada ne prepreči prevoza vojnega materiala na Kitajsko čez Indokino. V zvezi s temi izjavljajo nadalje, da je prevoz vojnega materiala čez Indokino že dolgo vrsto let nedejno prepovedan in da je dovoljen le v izjemnih primerih s posebnim dovoljenjem. Edino vlada je poklicana, da sodi o tem, ali naj ta dovoljenja da ali odbije. Zadevni sklepi vlade v zadnjem času niso bili predmet nobenih diplomatskih pogajanj med Francijo in kakršnokoli drugo državo.

vladi. Po vojni je vse svoje delovanje posvetil ideji miru in Društvo narodov. Sedaj je lord Robert Cecil predsednik svetovne zveze za mir.

Burna seja francoskega parlamenta

Pariz, 19. nov. AA. Ob 17.20 se je seja parlamenta snoči nadaljevala in je govoril bivši policijski prefekt v Parizu in poslanec Chiappe, ki je vpraševal vlado, kaj je storila za mir v notranjosti in narodno obrambo. Chiappe je zelo ostro napadel notranjega ministra in komunistično stranko in vprašal, če je notranji minister podvel tudi kaj proti tistim, ki uživajo parlamentarno imunost. Prišlo je do hudega incidenta in so govornika motili komunistični poslanci, dočim so jim desničarji bučno odgovorjali. Nemir je bil tak, da je predsednik moral prekiniti sejo. Ko se je seja nadaljevala, je Chiappe lahko končal svoj govor, za njim pa je govoril predsednik radikalnosocialističnega kluba Elbel. Nato je bila seja odložena na danes popoldne.

Od Halifaxovega obiska se ne sme preveč pričakovati

Zunanje politična razprava v angleški gornji zbornici — Stališče vlade

London, 19. nov. Gornja zbornica je večerjaj nadaljevala zunanje-politično debato. Opozicijskec lord Crew, liberalce, je zahteval, da je lord Halifax odšel v Berlin. Nato je zahteval, naj se Sovjetska Rusija odzove načelu izjavljane svetovne revolucije in tudi svetovnemu konfliktu, ki naj koristi širjenju komunističnih načel. Lord Crew je zahteval, naj Sovjetska Rusija poda to izjavo v DN. Nato je pozval zbornico, naj podpira vlado v njenem kolonialnem delu.

Lord Sankey, član delavske stranke, je predlagal, naj se črta čl. 16 pakta DN, da bi se Nemčija lahko vrnila v Ženevo. An-

glijia mora voditi svet v politiko miru. Konservativni lord Tenehenen je izrazil željo, naj bi se tudi USA vrnila v DN. Predlagal je, naj v Nemčijo in Italijo odide posebni parlamentarni delegaciji, ki naj proučita življenjske razmere v teh državah in vidita veliki ugled, ki ga uživa Hitler in Mussolini. V imenu vlade je odgovarjal letalski minister lord Swinton, ki je rekel, da ne smemo preveč pričakovati od Halifaxovega obiska v Berlinu. Gre samo za to, da se vpostavi boljše razumevanje med angleškim in nemškim narodom. Razprava se je zaključila s sklepom, da se predlog lorda of Hartwooda odstavi z dnevnega reda.

Sokolska proslava 1. decembra

Ljubljanska sokolska društva proslave 1. decembra ob 11. uri praznik uedinjenja na lastnem področju z zaobljubo novega članstva, prevedbo dece v naraščaj in naraščaja v članstvo in sicer:

Ljubljanski Sokol v telovadnici v Narodnem domu,

Sokol I. v svojem domu na Taboru,

Sokolsko društvo Ljubljana II. v telovadnici I. drž. realne gimnazije v Vegovi ulici,

Sokolsko društvo Ljubljana III. v svoji telovadnici ob Tyrševi cesti,

Sokolsko društvo Ljubljana IV. skupno s Sokolom II. v telovadnici I. drž. realne gimnazije,

Sokolsko društvo Ljubljana — Moste v dvorani kina,

Sestanek Narodne skupščine

Predsednik Stevan Čirič je sklical Narodno skupščino na sejo v torek 23. t. m. Ker je gospodarsko-finančni odbor ministrov že odobril državni proračun za proračunsko leto 1937-38, bo finančni minister Dušan Letica v torek predložil proračun Narodni skupščini. Budžet bo na to izročen finančnemu odboru, da ga prerešeta. Zasedanje skupščine bo trajalo samo par dni, ker pride v razpravo samo par mednarodnih konvencij. Pričakovati pa je, da bo vloženih več interpelacij s strani raznih frakcij opozicije. Vse kaže, da pojde parlament že prihodnji teden na božične počitnice in se sestane šele v drugi polovici januarja.

Prevoz žrtev letalske nesreče pri Ostendu

Ostende, 19. nov. Posmrtno ostanke 8 žrtev letalske katastrofe so prenesli v vagon, ki je bil spremenjen v mrtvaško kapelo. Nato so jih prepeljali v Nemčijo. Z istim vlakom so odpotovali v Nemčijo princ in princesa hesenska, princ badenski in člani nemškega poslaništva. Vlak z žrtvami letalske katastrofe so na postaji v Bruslju čakali prometni minister Jaspas, maršal dvora, grof de Grume in osebje nemškega po-

Sokolsko društvo Ljubljana — Šiška v svojem domu,

Sokolsko društvo Ljubljana — Štepanja vas v svojem domu,

Sokolsko društvo Ljubljana — Vič v svojem domu,

Sokolsko društvo Ljubljana — Zg. Šiška v dvorani pri Martincu

Skupna proslava vseh ljubljanskih sokolskih društev bo na predvečer 30. novembra ob pol 21. uri v veliki dvorani Sokolskega doma na Taboru združena s telovadno akademijo. Vabimo članstvo in prijatelje Sokolstva, da se teh svečanosti udeležijo v čim večjem številu.

Obleka meščanska z znakom.

Posebnih vabil društev na svoje proslave ne bodo razpošiljali.

Meddruštveni odbor ljubljanskih sokolskih društev

slanišva. Na postaji je bil tudi odpravnik poslov grškega poslaništva. Tajnik nemškega poslaništva von Neurath je spremljal vlak do nemške meje.

Povratek bolgarskega kralja

Pariz, 19. nov. AA. Bolgarski kralj in kraljica, ki sta bila v Parizu teden dni, sta snoči preko Bazila in Beograda odpotovala v Sofijo. Na postajo sta jih spremlila bolgarski poslanik v Parizu in šef protokola kot zastopnik zunanjega ministra Delbosa.

Darovi za obnovo španije

Madrid, 19. novembra. V petih mesecih po osvojitvi je prebivalstvo darovalo za nacionalno stvar 12 milijonov pezov. Vrednost darov v zlatu in nakitih znaša 14 milijonov pezov. General Aranda je poklonil za obnovo podrtih cerkev v Leonu 10.000 pezov.

Borzna poročila.

Inozemske borze
Curih, 19. novembra. Beograd 10, Pariz 14.67, London 21.6175, New York 432.25, Bruselj 73.50, Milan 22.75, Amsterdam 239.60, Berlin 174.60, Dunaj 79.45 do 81.70, Praga 15.20, Varšava 81.80, Bukarešta 3.25.

Politični obzornik

„Jaz sem sedaj na tej strani barikad!“

Znani francoski dnevnik »Figaro« je te dni objavil članek, v katerem razpravlja trezno in mirno o marksizmu in v zvezi s tem tudi o komunizmu. V dolgem članku govori tudi o političnih razmerah na Češkoslovaškem in pravi, da je modri politiki češkoslovaških državljanov uspelo komunizmu v Češkoslovaški, ki je bila sprva po njem močno ogrožena, izriniti strupeno zobe. Nato list piše: »Ko je neki češkoslovaški državnik (Bil je to pokojni prezident dr. Masaryk! Op. ured.) prevzel svoj visoki položaj, je poklical k sebi zastopnike komunistične stranke in jih nagovoril tako-le: »Vi ste revolucionarji! Prav, nimam nič proti temu. Vem, kaj to pomeni. Tudi jaz sem bil revolucionar. Ali moja revolucija je končana. Moja domovina je obnovljena pa želim in hočem da bo mirno živela in se krepko razvijala. Vsaka revolucija je v zvezi z barikadami. Jaz sem sedaj na drugi strani barikad! Zapomnite si to! Dober večer, gospodje! — Komunizem na Češkoslovaškem je jel pešeti in danes ne predstavlja več posebne nevarnosti za državo.

Afera

Milana Radosavljevića

Pred kratkim smo objavili beležko o bivšem predsedniku Udruženja rezervnih oficirjev Milana Radosavljevića, ki je društvu poveril velike vsote, pravijo nekaj sto tisoč, in o katerem je njegov zagovornik na sodni razpravi donosno ugotovil, da je kot predsednik »Fideke« (Mednarodne zveze bivših bojevnikov) predsednikoval »sedmim maršalom in štirim kronanim glavam«. V tork je sodišče proglasilo sodo v tem znamenitem procesu. Radosavljević in soobtoženci so bili oproščeni, češ da je stvar zaslarana, ker bi moralo Udruženje samo tožiti Radosavljevića, kar pa ni storilo v predpisanim zakonitem roku. Državni tožitelj se je proti oprostitvi sodbi pritožil na višjo instanco. O stvari še torej ni sprejgovljena zadnja beseda.

Tlačanska kri

»Sobotna«, nacionalni tednik, ki že četrta leta izhaja v tiskarni »Sava« v Kranju, je v svoji zadnji številki priobčil prav zanimiv uvodnik, ki mu je dal naslov »Tlačanska kri«. V tem članku citamo med drugim: »Kmetje se zedinijo, da zgrade združeno žago. Lesni trgovci in njihova žlajta se od početka posmehujejo. Ko pa vidijo, da gre zares, vzkipijo. Eden izmed žlajt, advokat, katoliški prosvetar, veleposelnik, sleber stranke itd. v njenem stanju ozmerja voditelje zadruge z barabami. Nihče od razžaljenih mu ni na lico mesta vrnil barabe s tako klofuto, da bi se pljuni veleposelnik vsaj tisti večer ne bil več pobal. Niti si ni nihče od onečesanih na kak drug način poiskal zadostneža za omadeževano čast. Na vprašanje, zakaj vsaj potem sodišča ne zahtevajo zadostneža, odgovori eden izmed njih, res časten in dober kmet, da si svoje časti pri sodišču ne bo iskal. Drugi pa pravi, da ga taka »zguba« kot je dotični bogataš in veleposelnik sploh ne more žaliti.« Ko je navedel ta dogodek, list pravilno pripominja: »Vidite, — tako govori prav tlačanska kri. Samo tlačanska čast prenese kaj takega! ... Ravno v našem primeru je jasno pokazano, da pošteno življenje še ni življenje v časti. Skoraj bolj imponira človeku pijani advokat, ki si upa napasti številno okolič, kot oni trezni in pošteni kmetje! ... On je najčastnejša osebnost v kraju. Predsednik je, govornik na taboru, advokat, veleposelnik! ... »Sobotna« zaključuje svoja izjavljanja z vzklikom: »O slovensko delovno ljudstvo, kje je tvoja čast, o slovenski kmet in delavec, kje je tvoj ponos?«

Dijaški klub JNS v Beogradu

Preteklo nedeljo je imel akademski klub JNS v Beogradu svojo letno skupščino v prostorih strankinega glavnega odbora. Skupščino je otvoril predsednik jurist Dimitrije Prekić, ki je imel navdušen nagovor na svoje tovariše, zbrane na obnem zboru v tako lepem številu. Glavni odbor je na zboru zastopal senator dr. Milan Popović, navzoč na je bil tudi klubov častni član Jovan Viktorović, znani in ugledni beograjski lekarnar. Pred prehodom na dnevni red je bil enodušno sprejet predlog, da se odpošlje pozdravna brzojavka strankinemu predsedniku Petru Živkoviću. Ko so klubovi funkcionarji rodili svoja poročila, je mediciner Peter Srvovan predlagal odboru razrešnico, ki je bila soglasno sprejeta. Pri volitvah je bil z malimi izjemami izvoljen stari odbor z Dimitrijem Prekićem na čelu. O politični situaciji in o vseh aktualnih, zlasti mladino zanimajočih vprašanj, sta referirala filozof Vojislav Milosavljević in mediciner Muharem Bilić. Z velikim zanimanjem so zborovalci poslušali govor senatorja dr. Milana Popovića, ki je zlasti priporočal, da bi mladina vzdrževala čim tesnejše zveze in stike s starejšimi somišljeniki, posebno pa s strankinim vodstvom, da bi bila tako točno obveščena o vseh političnih dogodkih v državi in bi bilo njeno sodelovanje v skladu z načeli in težnjami stranke. Častni predsednik Jovan Viktorović je takisto bodril mladino, naj se z mladinskimi navdušenjem posveti delu za stranko in njena načela.

Argentina išče poljske delavce

Buenos Aires, 19. novembra. AA. List »Prensa« priobčuje članek dr. Velupa, ki ga je poslala argentinska vlada v Evropo, da prouči možnost novega priseljavanja. Dr. Velupa predlaga, naj se italijanski izseljenci zamenjajo, in sicer s poljskimi elementi iz držav srednje Evrope. Mislijo, da bi bilo dobro, če bi se vsako leto priselilo v Argentino 20.000 delavcev s svojimi družinami.

Nobelova nagrada za mir

Oslo, 19. nov. Nobelova nagrada za mir je dobil lord Robert Cecil.

Lord Robert Cecil of Chelwood se je rodil 14. septembra 1864 kot tretji sin marquisa Salisburyja bivšega predsednika vlade V parlamentu je že od leta 1906. Bil je minister v vladah od 1916 do 1918 in lord državnega pečata in prvi Baldwinovi

KINO UNION — Danes premiera!

Monumentalni
velefilm
najzanimivejša
inscenacijaZadnji dnevi
PompejevRežija Ernest B.
Schoedsack
tvorec »King
Konga« — 15.000
nastopajočihBilanca letošnje stavbne sezone:
od lani za 20%
večja delavnost

Ljubljana, 19. novembra. Zivahnost stavbne sezone je navadno precej zanesljivo merilo za presojo splošnih gospodarskih razmer. Zato smo se obrnili na strokovnjake, da nam podajo kratko oceno letošnje stavbne delavnosti v Ljubljani.

Ali je bila letošnja stavbna sezona bolj-ša od lanske?

— V resnici je bila letos v Ljubljani večja stavbna delavnost kakor lani. Vendar temu ne smemo pripisovati prevelikega pomena. Pomislite je treba, da je stavbna stroka lani preživljala ostro krizo in da izboljšanje letos ni moglo popraviti posledic krize prejšnjih let.

Kako bi se izrazilo razmerje med lanskim in letošnjo sezono v številkih?

— Podrobnih statističnih podatkov o stavbnem gibanju, o skupni vrednosti letos oddanih stavbnih del v Ljubljani, ne morete dobiti tako lahko, zlasti ne zdaj, ko sezona še ni končana. Zanesljivo pa je, da je bilo letos približno 20% več stavbnih del kakor lani.

Ali je stavbna delavnost letos že dosegla živahnost pred nastopom krize?

— Največ stavbnih del je bilo v Ljubljani jeseni l. 1930 in spomladi 1931. Letošnja stavbna sezona je od tedanje še vedno približno za 25% slabša.

Ali je živahnost letošnje stavbne sezone znak splošnega gospodarskega izboljšanja in ali je vplivalo nanjo še kaj drugega?

— Nastop gospodarske konjunktive je nedvomno vplival tudi na stavbno delavnost pri nas, in sicer v odlični meri. Vendar moramo upoštevati še en pomemben vzrok: bojazen pred zmanjšanjem vrednosti dinarja.

V Ljubljani ljudje še vedno zidajo mnogo stanovanjskih hiš. Ali je upravičeno bojazen, da bo kmalu preveč stanovanj?

— Stanovanj bo v resnici prej ali slej preveč, a nikakor ne še tako kmalu pri-merljivih stanovanj. Izredno mnogo stanovanj v starih hišah ne ustreza niti osnovnim načelom higiene. Udobnih, zdravih in ne predragih stanovanj je še vedno premalo. To dokazuje dovolj že samo zanimanje ljudi za vsa stanovanja v novih hišah. Skoraj v vseh novih hišah so stanovanja oddana še preden je stavba pod streho.

Ali so stavbna dela letos znatno dražja?

— Letos se je zlasti podražilo gradivo, in sicer povprečno za 15%. Najbolj so se podražile kovine (zaradi svetovnega obo-roženja). Tudi mestna trošarina znatno vpliva na cene gradiva v Ljubljani. Zaradi surovosti se je podražila nekatera obrtniška dela celo do 50%. Zaradi meznih gibanj se delavske meze niso letos mnogo spremenile. Meznih gibanj v stavbnih stroki je bilo lani več. Meze so se dvignile posled-ko po meznih gibanjih za okrog 5%. Ne-liko po se pa meze dvignile tudi zaradi večje zaposlitve, tako da so približno za 10% višje od lanskih.

Kako so vplivale razmere na denarnem trgu na stavbno delavnost?

Zanimivo predavanje o francoskih Alpah
Snoči so predavali dr. Mrak, Hvastja in dr. Miha Potočnik o svoji turi v Dauphineje

Ljubljana, 19. oktobra. Letos v poletju je SPD organiziralo izlet naših najboljših alpinistov in plezalcev v osrčje francoskih Alp, v znamenito in romantično, pri nas le malo znano Dauphinejo. Te ekspedicije, ki je bila neka va-ja še za težje preizkušnje in za večje tu-re, ki jih namerava organizirati SPD v bodoče, se je udeležilo 11 naših preizkuš-nejših plezalcev in 3 med njimi, dr. Mrak, Hvastja in dr. Miha Potočnik so nam sno-či v dvorani Delavske zbornice predavali o svojih vzponih in zanimivih doživljajih.

Dr. Mrak se je v zadnjem Erjavčevem povzpel na 3600 m visoki Grand Ruin, divjo, romantično goro. Predavatelj je naj-prej omenil, da so nam potrebne take tu-re v tujino, kajti le s potovanjem po sve-tu z odprtimi očmi in s sprejemljivo du-šo široko obzorje in pridobivamo na zna-nju in rutini. Očitki, zakaj v tujino, češ, da so naše planine najlepše, so zgrešeni. To lahko reče le oni, ki ni bil po svetu in ni videl lepote drugih planin. To velja za-isti za veličastno skupino Dauphineje, kjer je na tako majhnem ozemlju, kakor so naše Julijske Alpe, nad 100 vršacev in velikovan nad 3000 m, a nekateri segajo celo nad 4000 m visoko.

Izhodišče za turo je bilo mesto Greno-ble, ki je tudi sedež province Dauphine-je. Oddaljeno je od izletniške poti 85 km daleč po lepi in gladki avtomobilski cesti v notranjem Dauphineju, se tam razdelili in začeli plezati. Prodiranje v Dauphinejo ni lahko, kajti francoske Alpe ne nudijo iste ugodnosti kakor naše, kjer imamo lepe in oskrbovane postojanke. V Dauphi-neji so le zasilne kočice brez oskrbnikov. Sam si moraš kuhati, sam postlati in se prilagoditi, kakor veš in znaš. Dr. Mrak in Erjavšek sta srečno naskočila Grand Ruin in hotela tudi na znameniti Mont Pelvoux, kar pa jima je preprečilo ne-ugodno vreme.

Druška skupina, v kateri so bili Hvast-ja, inž. Lasič in Brojan, je piezala na naj-višji vrh Dauphineje Les Ecrins, ki ga je zaradi lepega vremena tudi dosegla. Hvast-ja je zanimivo pripovedoval o doživlja-jih, zlasti v borbi z ledniki in strmimi ali, ki pa so jih naši fantje razmeroma igra-je zmagovali. Francoske Alpe so večinoma iz granita in gnajze in zato je tam vsak prijem siguran, vsaka stopinja var-na.

Najzanimivejše je bilo predavanje dr. Mihe Potočnika, ki je s Čopom, Frelhom Moretom, Slavkom Lukmanom, samim Jeseničnikom in Ljubljancem Miho Bizja-

— Razmere na našem denarnem trgu so še vedno zelo neurejene, da ne rečem celo nezdružljive. Naj naglasim le, da denarni za-vodi še vedno zahtevajo za posojilo 300 do 400% več kakor obrestuje vloge. Dokler ne bo odpravljena ta grozljiva razlika med aktivno in pasivno obrestno mero, si ne moremo misliti normalnih razmer. Samo po sebi se razume, da razmere na denarnem trgu silno vplivajo na stavbno delavnost. Pri tem pa ne smemo tudi pozabiti da obrtnik silno težko odplačuje svoje dolgeve, ker težko dobi kredit. Kreditno vprašanje je eno najpomembnejših vprašanj našega go-spodarstva. Predvsem bi bilo treba odlo-žne remedije poslovanja raznih kreditnih zadrug, ki uživajo mnoge davčne in takse olajšave ter ne smejo deliti dobičkov, a ven-dar pobirajo prav tako visoke obresti od posojil, kakor denarni zavodi, ki obratu-jejo z delniškimi kapitali.

V zvezi z vprašanjem kreditiranja je, da dobavitelji dajejo stavbnim obrtnikom bla-go le po brezobzirnih plačilnih pogojih. Krediti so v splošnem uknjeni. Kartelirane trditve se drže strogo po kartelu dobovne cen. Nekateri trgovci zahtevajo od obrt-nikov še vedno 12% zamudne obresti, med-tem ko obrtnik ne more nikdar zahtevati od svojih naročnikov zamudnih obresti, saj bi sicer ne dobil dela.

In kaj bi bilo treba ukreiniti?

— Zaradi trdih plačilnih pogojev doba-viteljev in naraščanja cen surovih obrtni-ka, razmišljajo o osamosvojitvi po lastnih na-bavljajnih zadrukah. Toda upoštevati mo-ramo, da tovarne niso naklonjene takšnim zadrugam in da jim delajo velike težave pri prodaji blaga.

Kakšna je letos davčna praksa?

— Revizija davčnih predpisov kaže med malim obrtništvom ugodne posledice. Toda tega izboljšanja niso deležni večji obrtniki stavbne stroke. V tej stroki še vedno iz-terjujejo davke brezobzirno. Poslovni davek izredno obremenjuje stavbno stroko in si-cer 5,5 do 10%. Često gre ves obrtnik v zaslužek za davke.

Ali se socialni položaj obrtništvu torej ni izboljšal zaradi živahnije stavbne sezo-ne?

— Socialni položaj obrtništvu stavbne stroke se ni prav nič izboljšal; razlogov je več. Predvsem je še vedno preostala kon-kurenca med obrtniki, kar je pač znak, da je še vedno premalo stavbnih del. V takšnih razmerah je nujno potrebno misliti na ob-vezno socialno zavarovanje obrtnikov, in sicer na zavarovanje za starost in onemo-glost. Razen tega bi bilo treba tudi z zaka-nom predpisati minimalni zaslužek obrtni-ka.

Kakšna bo prihodnja stavbna sezona?

— Zanesljiva prognoza bi bila zdaj še prezagodaj. Vendar pa kažejo nekateri pre-cej zanesljivi znaki, da bo stavbna sezona prihodnje leto približno prav tako živahna, kakor letos.

Velikopotezne sleparije
z zavarovalninami

Poverjenik, ki je poverjal pogrebne in podpore

Ljubljana, 19. novembra. V spominu so nam še manipulacije prošle »Vzajemne pomoči«, ki je škodovala tisoče ljudi za stotine. Z njeno žalostno likvidacijo pa niso bili likvidirani vsi, ki znajo velikopotezno izrabljati ljudsko lah-kovnost in ljudski pohlep po denarju in hitri obogatitvi. Danes zjutraj je sedel na za-voznem klop pred sodnike malega senata zavarovalniški poverjenik Avgust Škof, ki je igral že pri »Vzajemni pomoči« veliko vlogo, pri njej spoznal, kako lahko je iz-koristiti pohlep po denarju in ga v resnici izkoristiti na škodo številnih zavarovate-ljiv, obenem pa osleparil tudi svojo novo firmo za težke tisočake.

Avgust Škof je bil med ustanovitelji »Vzajemne pomoči« in njen poverjenik do razpusta l. 1931. Dne 1. oktobra je pa za-čel poslovati v Mariboru registrirana po-možna blagajna in zavarovalnica »Napred-nosti«. Škof je postal njen glavni poverje-nik za Ljubljano in okolico. Pravila »Na-prednosti« so bila odobrena od banke upra-ve dne 18. 8. 1933. Po pravilih zavarovane-c »Naprednosti« ni smel biti starejši od 60 let in zavarovalna vsota ne večja od 6000 din. Zavarovani so smeli biti po pravilih nadalje le mož, žena, starši in otroci, torej le najbližji sorodniki iz družine, ki je zase pridobivala celota.

Nekaj mesecev je »Naprednost« funkci-onirala v redu. Poleti l. 1934 so se pa začele širiti vesti, da poslovanje zavarovalnice ni brez kriminalnosti. Šušljalo se je o slepa-rijah v škodo zavarovateljev in o zlorabah. Banška uprava je zaradi tega odredila re-vizijo, ki je odkrila velike nerednosti v po-slovanju in velikopotezno izvršene slepa-rije v škodo likvidentov. Dne 1. februarja l. 1935, je bila »Naprednost« razpuščena. Li-kvidator dr. Zdenko Senekovič je ugotovil, da so bila skoraj vsa zavarovanja nepra-vilno sklenjena. Njegov naslednik dr. Kron-vogel je pa ugotovil, da je bilo vplačanih okrog 2.000.000 din na premijah, za pod-pore in pogrebne ter zavarovalnine je pa bilo izplačanih nekaj pod 2.000.000 din. Ker je bilo po aktih dokazano, da so številne stranke prejele čisto neupravičeno manjše in večje vsote, je likvidator vse te stranke pozval, naj vrnijo neupravičeno dobljeni denar. Tedaj je šele prišlo na dan, da veliko število strank sploh ni prejelo no-benega denarja, čeprav ga je blagajna »Na-prednosti« izplačala na njih imena. Slepa-rije Avgusta Škofa so bile na mah razkri-je. Njegova družina je dobila v dobrem letu iz blagajne »Naprednosti« izplačanih okrog 200.000 din.

Obtožnica pravi, da je Škof strankam v Ljubljani lažno zatrjeval, da lahko zavar-ujejo pri »Naprednosti« poljubno število oseb, čeprav jih ne poznajo, in ne samo sorodnike, da so zavarovanci lahko stari nad 60 let, da dobe zavarovalniško izredno podporo in pogrebno, ako zavarovane-c pred potekom karentne dobe umre, ter da zavarovalna vsota lahko presega 6000 din. K. Rok je zavaroval svojo 77 let staro ma-ter za 10.000 din, po njeni smrti pa ni dobil pogrebne ter je utrpel škode za 1225 din.

Sneg v planinah

Ljubljana, 19. novembra. V planinah Slovenije je zapadlo že mno-go snega. V sredo je ves dan snežilo in za-padlo je mnogo suhega snega. Smučarji z veseljem opazujejo ples snežink ter že de-lajo načrte za svoje smučke ture. V Bohinju je snega dovolj ter so že morali pluziti ce-lo do Zlatoroga, ki je izhodišče za smučka-ture na Komni. Komna je pokrita z debelo snežno odejo. Na podlago 1 metra je zapad-lo 40 cm suhega snega. Dom je že priprav-ljen za zimsko sezono ter pričakuje smučar-je planince. Smučišča na Komni so prikladna i za začetnike i za izvežbane smučarje, tako, da pride vsak na svoj račun. Od 15. decem-bra dalje bo kakor prejšnje leto stalna smučarska šola ter bo vodja šole skrbel za do-bro vežbo in za prijetne skupinske izlete. Kranjska gora ima obilno snega, še več se-veda Vršič, kamor pelje zlozna cesta, ki do-voljuje udoben vzpon. Erjavčeva koča je oskrbovana od 1. decembra dalje ob nede-ljah in praznikih ter dan prej. Tudi Kam-niške planine so pokrite z debelo snežno odejo, kar se lahko vidi iz dobro kurjene obecnice prijaznega doma v Kamniški Bi-strici. Velika Planina ima nad 20 cm suhega snega na 60 cm podlagi. Z okrepili in top-li zavetiščem čaka koča SPD na Veliki Planini.

Planinci smučarji, namazite svoje smuči ter pohitite v soboto in nedeljo v belo na-ravo, ki vas pričakuje!

Slavna predstava
v operi

Ljubljana, 19. novembra. Slavna predstava o priliki 100-letni-ce skladatelja Antona Foersterja bo jutri zvečer. Vprizori se njegova znana, priljub-ljena in mnogokrat vprizorjena opera »Go-renski slavček« v muzikalni predelavi ravnatelja Polića, ter z novim besedilom dra-maturga Josipa Vidmarja. Predelava, ki odgovarja sodobnim zahtevam po logič-nem poteku dejanja in čim večji učinkovitosti, je pripomogla Foersterjevemu delu do večjega in močnejšega izraza ter je tako zagotovila operi mesto v sodobnem repertoarju. Vse muzikalne točke, ki so se nahajale v prvotnem Foersterjevem delu, so nanovo uporabljene, mestoma razširje-ne in varirane v cele scene, tako da je izrabljeno vse folklorno bogstvo, ki je bilo popreje samo nakazano. Dejanje je ostalo v bistvu neizpremenjeno, nekateri prizori so podrobneje razpleteni in nekat-ere figure izraziteje označene.

Ta vprizoritev pomeni za nas Slovence izreden muzikalni dogodek, ki bo obogatil naš operni repertoar z novim učinkovitim delom, ki slika naše ljudske značaje, naše življenje in čustvanje, ter je muzikalno utrip našega življenja. Glavno žensko vlo-gu Minko poje naša mlada sopranistka ga. Vidaličeva, ki je s svojim nastopom v naši operi dokazala, da je pevka posebno lepih pevskih kvalit, njeno mater Nežo po-je ga. Golobova, očeta Miho — g. Kolacio, glavnega možka partijo Janka — g. Franci, struklja, ki je posebno izklesana in učin-kovita figura v operi poje ravnatelj Betet-to, njegovega pisarja Rajdla — g. Banovec,

kolikor je plačal za premije. Isti je zavaroval l. 1857 rojenega Melhijora Zorca, ki je umrl pred potekom karentne dobe, Škof je dvignil zanj izredno podporo v znesku 5.500 din in si je celo vsoto pridržal. K. Jože je zavaroval 80-letnega trgovca Fe-liksa Urbanca, katerega sploh ni poznal. Za polico je dal Škofu 800 din, za premije pa plačal 500 din, tako da je bil škodovan za 1300 din. G. Rudolf je zavaroval za 20.000 din neko Zagar Marijo, ki je umrla pred potekom karentne dobe. Škof mu je izvalil štiri police in mu jih ni več vrnil. G. je bil škodovan za plačane premije. Že pokojna R. Albin je zavarovala dve ženski, vsako za 10.000 din, obe sta umrli, dobila pa ni ne pogrebne in ne izredne podpore ali zavarovalnine. V. Angela je zavarovala svojo tasta, ki je umrl pred potekom karentne dobe. Oškodovana je bila za plačane premije v znesku 2400 din. Za vse te zavarovalne je Škof sam dvignil zavarovalnino in si jo pridržal.

Škofu so sleparije seveda uspele zaradi tega, ker ni prevaril samo stranke, temveč tudi »Naprednost« s tem, da je centrali v Mariboru v številnih primerih s ponarejeni-mi zapisniki priglasi fingirano sklenjene pogodbe. Poslal je centrali lažne navedbe, da so prijavljena zavarovanja sklenjena v skladu s pravili in da prijavljajo smrt za-varovancev ter prosijo za izredne podpore in za zavarovalnine ali pogrebne. Centrala je res izplačala Škofu za stranke po-grebne, denar si je pa Škof odbral. Take sleparije ima na vesti v 15 primerih.

Končno je moral Škof, da mu je mani-pulacija do konca uspela, ponarediti tudi formulirje pobotnic »Naprednosti«. V 16 primerih je podpisal imena zavarovateljev in potrdil, da so prejeli od »Naprednosti« pogrebne ali izredne podpore. Te ponarejene pobotnice je predložil centrali v do-kaz, da so bile pogrebne in podpore stran-kam res izplačane. V štirih primerih pa sta s Škofom obožena še zasebnica Ivana Škof in Olga Kimovec, da so izvalili »Napred-nosti« posmrtnine prvi v znesku 39.332 din, drugi v znesku 9351 din, tretji v znesku 21.450 din in četrti v znesku 8500 din. Zakrivil so zločinstvo obrtne prevare ter zločinstvo in prestopke napravljanih lažnih listin. V preiskavi je Škof zanikal prevaren namen, dejanja sama je pa pri-znal. Zagovarjal se je, da je postal kakor so mu naročili predpostavljati.

Senatu predseduje sos. Lelcheras, prised-nika pa sta sodnika okrožnega sodišča Ivan Brelih in Franc Kralj. Obtožnico zastopa dr. Fellacher, obtožena pa zagovarja dr. Žirov-nik. Po prečitanih tožbah obtožence je Škof odgovoril, da je razumel, da pa se nika-kor ne čuti krivega. Zagovarja se, da pravil »Naprednosti« sploh ni poznal, čeprav je bil njen glavni poverjenik za Ljubljano in okolico. V preiskavi je pa izjavil, da je pravi-la poznal. Svojo nedolžnost dokazuje s tem, da ni občan pri vodstvu v Mariboru, koga so sprejeli kot zavarovance. Vso kriv-do za morebitne nepravilnosti in prevare za-vraca na predsedništvo. Obravnava ne bo zaključena pred večerom.

francoskega častnika Champignya — g. Janko, učinkovito partijo marketenderice Minon — ga. Poličeva. Sergeant — ga. Hvastja. Muzikalno vodstvo ima ravnatelj Polić, režija prof. Šestova. Inscenacija: inž. Franz.

Iz Kranja

— Šahovski turnir. Medtem ko oficijelni »Kranjski šahovski klub« letos bolj živoviti, so se pa opogumili trgovski pomočniki, ki so v okviru svojega društva »Pomočniškega zbora« priredili lepo potečajski šahovski tur-nir. Igrajo dvakrat tedensko v hotelu »Kranjski dvor« za naslov prvenstva. V finale so po 7 kolid prišli: Savnik Martin, ki ima 7 točk in zamenkar vodilno mesto, Setine Maks 6½, Čermak Eda 5½, Kovarčič Jože 5 in Mihelič Bogdan 3 točke. Danes zvečer se bo odigra-lo zadnje kolo, ki to prinese odločitev. Zmagovalec prejme luj srebrni pokal, ki je bil razstavljen v izložbi urarja Levčnika.

— Koncerti gorenjskih godbenikov, ki bi se moral vršiti 7. t. m., je definitivno določen za dan 8. decembra. Vršil se bo najbrže zve-čer. Sodelovali bodo: orkester cca 25 moč, deklinski oktet, trio ga. Fakinova, ing. Skou-pal in g. Ravnhar ter solistka gđ. Furlan Pavla. Spored ne bo pretežek, vendar pa bo nudil dovolj užika. Obsegal bo skladatelj: Santla, S. Ostere, Mendelssohn, Dvořák, E. Adamčič in L. M. Škerjanec. Privkrat se bo izvajala Osterčeva novitela: Slanica (za orkester). Koncert bo dirigiral g. Albin Fak-in, udeležil se ga pa skladatelj S. Ostere osebno. Bo to prvi samostojni koncert v le-tošnji sezoni.

Vlomi in tatvine

Ljubljana, 19. novembra. Policija že nekaj dni raziskuje drzen vlom, ki je bil po prijavi trgovca Avgusta Weiglunja izvršen v petek ponoči v nje-govo skladišče v Šolskem drevovoru. Weiglunjeva trgovina je znana zlasti po de-želi, kar dela po večini z najcenejšim bla-gom in pa z raznimi blagovnimi ostanki, zato se skoraj slehri dan kar tare kmeč-kih kupoval v razmeroma majhnem loka-lu. Oškodovanec je prijavil, da mu je bilo ukradeno: 2 kosa platna znamke UF v iz-meri 60 m, 4 kosi damskega volnenega bla-ga v izmeri 100 m, 90 m svile, 40 m pope-lina, 180 m pamele, 200 m klota v raznih barvah, nad 400 m barhenta, 6 kosov plat-na znamke Lilien v izmeri 240 m in 2 kosa platna znamke D.K. v izmeri 60 m; vse ukradeno blago je vredno 22.885 din. Vlomi-lci so navrtali tudi železno blagajno znamke Wertheim, vendar do denarja niso prišli. Vlomi-lci so morali iti silno previd-no na delo, kajti čisto v bližini stoji vso noč čuvaj, ki straži branjevske stojnice, pa ni slisal ropota. Vlomi-lci pa so morali bla-go odpeljati z vozom, kajti tolikšne koli-čine niso mogli nositi po mestu.

V stanovanje Lovra Gubenska za Gra-dom se je v sredo vtihotal neki brezpo-selnež, ki je odnesel siv letni plašč, rjavo blago za obleko s podlogo vred, rjave pum-parice, 6 srajc in nekaj drugega perila, v skupni vrednosti blizu 2000 din.

Z zimo so se pojavili tatovi suken pri go-stinah. Policija je prejela že več prijav,

včeraj pa je nekdo ukradel 1020 dia vred-no suknjo Antona Vrbinca v neki gostilni. Vrbinčeva suknja je črne barve ter ima bar-zunast ovratnik, na podlogi pa ima vsit monogram V. A. Zrtev brezvestnega tatu je postal oni dan tudi ruski emigrant Ale-ksej Kozerev, ki je shranil svojo obleko na Tržaški cesti 22. Tat mu je odnesel si-vo obleko, ponošen modro suknjo, stare hlače, usnjato listnico z vsemi dokumenti ter nekaj slik. Kozerev ima okrog 1000 din škode.

Iz neke gostilne v Šiški je nekdo ukra-del Maksu Torkarju skoro nov površnik, vreden 300 din.

Ivan Grum iz Sp. Hrušice je oni dan pri-slonil svoje kolo na zid neke gostilne v okolici mesta in se za trenutek pomudil v gostilniški sobi. Tedaj pa je prišel mimo tat, ki je brž snel s kolesa Grumovo ak-tovko, v kateri je našel za 400 din raznega instalacijskega orodja. Justini Lovše na Tr-žaški cesti je nekdo ukradel damastno pre-večo za pernico, vredno 150 din, prijavlje-nih pa je bilo še več drugih tatvin.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Petek, 19. novembra katoličani: Elizabeta

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Vest človeštva (ob 16. in 19.15), Antonio Adverso (ob 21.15)

Kino Ideal: Caričin ljubimec

Kino Sloga: Potemkin

Kino Union: Zadnji dnevi Pompejev

Kino Moste: Bratje Marx »Noč v operi in Himne ljubimci«

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Dr. Kmet, Tyrševa cesta 43, Trn-koczy ded. Mestni trg 4, Ustar, Selenbur-gova ulica 7.

Izpod sita

Med nami so tudi žonglerji življenja. To je posebna kasta ljudi brez vsakih vr-lin, če ne štejemo med vrline mačje spretnosti in padanju na noge in slonove kože. Ljudje iz te kaste so selmademami v slab-em pomenu besede. Vsaka druga njihova beseda je samohvala, domišljavost se pre-pleta v njih z brezobzirnostjo, velikaštvom se jim čedi kar iz nosa. Resnično velike može dvigajo nad povprečnost njih dela. Žonglerji življenja so se pa dvignili sami. Sproti so želi, kar so drugi stajali, po po-livnih hrbtih so zlezli na podstavke ma-likov in stoji tam sami vase zaljubljeni, zavarovani v neomajno prepričanje, da je vsaka njihova beseda eliksir mladosti, vlo-ko njihovo dejanje mejnik v zgodovini člo-veštva.

Malike starih časov je postavljajo v otar-je verno ljudstvo, maliki naših dni so se postavili tja sami. Stari maliki so bili skromnejši, zadovoljevali so se s češenjem in daritvami. Naši maliki hočejo imeti po-leg čisti in slave še masno plačane sine-kure. Kameleoni in podprene muhe v enem »primejo za delo« povsod, kjer se jim ob-eta še kaj časti in — denarja. Vsako dobi-čkanosno »delo« hočejo monopolizirati in njihove oči imajo čudno povečevalno last-nost, da vidijo množico tam, kjer stoji en sam polček. Na škodo srca in možganov se jim je daleč čez mere razširil želodec, da prebavi vse, kar pride vanj in da ni nikoli sit.

Ta kasta ljudi pa k sreči tudi pri nas izumira, ker nima podmladka. Sinovi — če jih sploh imajo — so namreč zatajili svoje očete. In pravijo, da ni daleč čas, ko bo ta kasta sploh izginila. Kdor bi legel z njo v grob, bi se živ razkrojil.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri

Petek, 19. novembra: ob 15. uri: Pesem s ceste. Ljudska predstava po globoko znanih cenah od 14 din navzdol.

Sobota, 20. novembra: Firma. Izven. Zni-žane cene od 22 din navzdol.

Nedelja, 21. novembra: ob 15. uri: Prin-ceska in pastirček. Mladinska predsta-va. Izven. Ob 20. uri: Simkovi. Izven. Znižane cene od 22 din navzdol.

OPERA

Začetek ob 20. uri

Petek, 19. novembra: zaprto.

Sobota, 20. novembra: Gorenjski slavček. Slavna predstava v proslavo 100 letnice rojstva skladatelja Antona Foersterja. Zvišane operne cene. Izven.

Nedelja, 21. novembra: ob 15. uri: Sv. An-ton, vseh zaljubljenih patron. Izven. Znižane cene od 24 din navzdol. Ob 20. uri: Seviljski brivec. Izven. Zni-žane cene od 30 din navzdol. Gostovanje gosp. Marijana Rusa.

Iz Celja

— Protiplanska razstava v Celju. V času od nedelje 21. t. m. do vsega četrčka 25. t. m. bo v Celju potekala protiplanska razstava, katere namen je vzbuditi med prebivalstvom zanimanje za pasivno obrambo pred napadi iz zraka v primeru vojne. Otvoritev razstave bo v nedeljo 21. t. m. ob 11. dopoldne na celjskem kolodvoru. Predvalstvo je vabljeno, da si ogleda to zanimivo razstavo, ki bo dostopna v ne-deljo od 14. do 18. in nadaljnje štiri dni vsak dan od 8. do 12. in od 14. do 18. Vstopnine ni. Za člano ekipo, ki so sodelovali pri ve-žbah v obrambi pred napadi iz zraka, je ogled razstave obvezen.

— Večerne tečaje za rezervne oficirje, ki želijo polagati izpit za višji čin, bo pri-redila komanda mesta v teku zime. Prijave za ta važna preizkušnja sprejema tajnik celjskega podoborja UROIR g. Vrečko (cin-karna, telefon 28) do vstete sobote 20. t. m.

— Dve tekmi. V nedeljo 21. t. m. ob 10.30 se bo pričela na igrišču Jugoslavije pri Sp. Lanovcu prijateljska tekma med SK Slavijo iz Maribora in SK Jugoslavijo. Ob 14.30 pa se bo pričela na Olimpijskem igrišču v Ga-berju podaljšana prvenstvena tekma med SK Olimpij in celjskimi Atletiki. Ker sta obe moštvi v dobri formi, bo srečanje go-tovo zelo zanimivo in napeto.

NAPREDNA SLUŽKINJA

— Marička, nikar ne postavljajte ste-klence z bencinom na peč, ker bi se lahko pripetila huda nesreča.

— Eh, milostiva, kdo bi pa bil takoj tako praznovoren!

KAKOR TISOČ PRIZOROV IZ TISOČ IN ENE NOČI

se razvija burna doba strahot in slave pred 130 leti, doba Napoleona, Nelsona in Wellingtona, pustolovščine in ljubezen iz treh kontinentov, Evrope, Amerike in Afrike

v krasnem in nepozabnem filmskem remek-delu. — Fredric March — Olivia de Havilland. — Rezervirajte vstopnice, telef. 21-24

ANTONIO ADVERSO

Vred izredne dolžine filma bodo predstave ob delavskih ob 16, 18.30 in 21.15 uri; ob nedeljah ob 10.30, 15, 18. in 21. uri.

Premiera danes ob 21.15 uri v Elitnem kinu Matica

Kdor dobrih si novic želi,
»Slovenski Narod« naroči!

DNEVNE VESTI

— Znam, državnim uradnikom naj se vrnejo draginske doklade. Zenski pokret je imel v sredo zvečer v Beogradu širši sestanek s članicami vseh profesionalnih organizacij v državi in samoupravni službi, ki so bile z uredbo o povračilu doklad z dne 1. oktobra pri svojih dohodkih prikrajšane. Istočasno so bile po vseh večjih mestih v državi podobne konference. Na sestanku v Beogradu je bila sprejeta obširna resolucija, v kateri zahtevajo ženske organizacije naj se vrnejo znanim državnim uradnikom odvzete draginske doklade. Ta zahteva je tembolj upravičena, ker so se življenjske potrebe v zadnjih mesecih občutno podražile. Znam, v državi in samoupravni službi naj bi se v celoti vrnil prejemki, ki so jih imele pred uredbo iz leta 1935.

— Potniški promet na naših železnicah narašča. Po uradnih podatkih generalne direkcije državnih železnic so prepeljali naše železnice v septembru 4.757.849 potnikov, lani v septembru pa 3.962.323. To pomeni povečanje za 20,08%.

KINO SLOGA

Premiera vefilma iz ruskega emigrantskega življenja

POTEMKIN

v glavnih vlogah: Karin Hardt in Peter Voss

MATICA

Danes samo se ob 16, in 19.15 uri po znižanih cenah Din 3.50 in 5.50

»VEST CLOVESTVA — EMILE ZOLA«

Ob 21.15 uri premiera!

Filmsko remek-delo tisočih zgodovinskih, pustolovskih in ljubezenskih zgodb

ANTONIO ADVERSO

Fredric March Olivia de Havilland

UNION

PREMIERA! Monumentalni vefilm najrazkošnejše inscenacije

Zadnji dnevi Pompejev

15.000 nastopajočih

Predstave danes ob 16., 19.15 in 21.15 uri

— Nove telefonske zveze z inozemstvom. Z odklokom pošnega ministra je bil odprt telefonski promet na naslednjih novih progah: Cerklje-Vrba ob Vrbskem jezeru, Dunaj, Graz in Celovec, Laško-Graz, Ljubljana-Bruck ob Muri, Maribor-Trautensee, Muta-Wolfsberg, Bled-Landek in Trolskem, Bled-Untenbergen, Bled-Hirt, Brezidno-Poreče ob Vrbskem jezeru, Celje-Matrei, Celje-Otervellach, Domžale-Ortmann, Domžale-Warndorf, Kropa-Dunaj, Kranjska gora-Dunaj, Kranjska gora-Warndorf-Villach, Kranj-Bad Aussee, Kranj-Eberndorf, Ljubljana-Kaltenleutchen, Ljubljana-Sachsenburg, Mežica-Matern, Podlat-Spielfeld, Podlat-Leibnitz, Podlat-Bruck ob Muri, Podlat-Dunaj, Podlat-Lienz, Ribnica na Dravskem jezeru, Rogatec-Faistberg, Rogatec-Leoben in Tržič-Merischbach.

— Album planinskih slik, ki ga bo izdalo letos prve dni decembra SPD v Ljubljani, je že v tisku. 50 krasnih slik z naših planin bo vsebovala ta knjiga, ki bo razveselila vsako planinsko družino. Za Miklavža in za božične praznike bo album primernejše darilo za prijatelje in znance. V subskripciji je cena izdatno nižja — le 50 din. Album naročite pri pisarni SPD, Ljubljana, Aleksandrova cesta 4/I.

— Domačo filmsko industrijo dobimo? Na pristojnem mestu baje razmišljajo o ustanovitvi domače filmske industrije. Glavna ovira je zaenkrat pomanjkanje denarja, ki bi se pa tudi dobil. Splitska »Nova Doba« beleži to vest in pravi, da se govori tudi že o kraju, kjer bi bil zgrajen bodoči Hollywood. V poštev prihajajo Kašteli ali pa župa pri Dubrovniku.

— Profesor Piccard v Zagrebu. Danes popoldne prispe v Zagreb slavn belgijski učenjak in pionir poletov v stratosfero prof. Avgust Piccard. V Zagrebu bo dvakrat predaval. Prvič v zagrebški radijski postaji drevi ob 18.45, drugič pa v dvorani Hrvatskega Glasbenega zavoda drevi ob 20. Zagrebčani se zelo zanimajo za njegovo predavanje.

— Predavanje o Julijskih Alpah v Samoboru. V sredo zvečer je predaval v Samoboru znani zagrebški planinec Ljudevit Griesbach o Julijskih Alpah. Dvorana je bila nabito polna in Samoborčani so z velikim zanimanjem sledili predavatelju, ki jim je lepo opisal naše planine in kraje ob njihovem vznožju.

— Vreme. Vremenska napoved pravi, da bo oblačno, deževno vreme. Včeraj je deževalo v Ljubljani, Mariboru, Splitu in na Rabu, snežilo pa v Zagrebu, Beogradu in Sarajevu. Najvišja temperatura je znašala v Sarajevu in Splitu 15, v Skoplju 12, v Beogradu 7, v Zagrebu 6, v Mariboru 5, v Ljubljani 2.8. Davi je kazal barometer v Ljubljani 756.6, temperatura je znašala 1.5.

— Spet tatvina gonilnih jermenov. V torek ponoči je bilo vlomljeno v prostore žage Gregorja Konška v Zajasovniku pri Trojanah, odkoder so vlomilci odnesli pet gonilnih jermenov, vrednih 3150 din. Tatovi so odnesli tudi nekaj obleke, lasti žagarja Ivana Medveščaka ter nekaj orodja.

— Iz strahu pred policijo popil tri litre žganja. V sredo je redar v Zagrebu aretiral špediterjskega delavca Toma Trojaka, ker je ukradel pet litrov žganja. Goštilničar je videl kako mu je ukradel žganje in tat je bil prebrisan, da ga bo ovadil. Zato je hotel zabrisati doma vse sledove svojega greha. Čim je prišel domov, je jel piti žganje in do večera ga je popil dva litra. Predno je prišel stražnik, ga je popil še en liter, tako da mu ga je ostalo še dva litra. Seveda je bil tako pijan, da so mu noge odpovedale.

— 107 let je star, pa ni bil še nikoli bolan. Blizu Osijeka živi v neki naselbini Miloš Marič, star 107 let. V Slavonijo je prišel pred vojno in kljub visoki starosti je še izredno čit in krepak. Resno bolan sploh nikoli ni bil. Še vedno pokedi vsak dan okrog 40 cigaret in zelo rad pi je črno kavo.

Iz Ljubljane

— Iz Ribji trg je bil danes precej dobro založen z malimi morskimi ribami. Ribji trg je zadnje čase nekoliko manj na ribjem trgu. Gospodinjje najbolj posegajo po sardelah (14 din) in sardelah (22 din). Skuš je bilo danes malo in so jih prodajali po 24 do 30 din kg. Zobotce, ki spada med boljše morske ribe, je bil danes že od 28 din kg naprej. Po isti ceni so prodajali tudi tun. Zlatice, ki so navadno po 40 din, so bile danes po 32 din. Šeuke so prodajali kakor navadno od 20 din kg naprej.

— Iz Naval na tranvaj. Zadnje čase je zaradi neznanke brozge na naših cestah poseben velik naval na tranvaj. Brozga torej lahko tudi koristi — vsaj mestni občini. Davi so se ljudje pritoževali zlasti na tranvajski progji med bolnico in kolodvorom, da tranvaj ni zmagoval vsega prometa, ko se je ljudem mudilo v službo. Nekateri so tudi vedeli povedati, da odslej tranvaj na tej progji ne bo več vozil v 6 minutnih, temveč v 12 minutnih presledkih. Obrnili smo se na upravo cestne železnice in zvedeli smo, da so vse govorice o spremembi voznega reda brez podlage. V resnici pa primanjkuje vozov, zlasti priklonih ob jutranjem navedu. Tega se uprava cestne železnice dobro zaveda ter izpopolnjuje vozni park kolikor pač more s skromnimi sredstvi.

— Vodstvo v razstavi bratov Subicev bo v soboto: začetek ob 15. v Narodni galeriji. Vodi g. Jože Gregorič.

— Primorski rojaki in prijatelji emigrantskega pokreta so vabljani, da se v čim večjem številu udeležijo vprizoritve drame »Sin, ki bo v nedeljo ob 20. v dvorani Delavske zbornice. Dramo bo vprizoril dramski odsek društva »Tabor«. Cisti dobiček je namenjen v socialne društvene namene.

Kavarna — Nebotičnik — Dancing

NOV SPORED.

Nastopi komične muzikalne in pevske dvojice

MR. GIBBS & GIBBSI

in prvovrstnih plesalk.

Sporod se menja vsakih 15 dni.

Dne 5. decembra veselo

MIKLAVŽEVANJE

v vseh prostorih kavarne.

— Iz Sokolsko društvo Ljubljana III Bežigrad ima v soboto 20. t. m. ob 8. uri zvečer izredni občni zbor svojega članstva z edino točko dnevnega reda: »Zamenjava zemljišča v gramozni jami s sedanjim telovadiščem.« Varno, pridite vsi! Uprava.

— Iz šentjakobčani ponovno duhovito in zabavno veselijo »Kdo je papa?« (Bichon) naprekljivo poslednjič v nedeljo 21. t. m. in sicer ob 15. kot popoldansko predstavo, ob 20.15, pa kot večernjo predstavo. Kdor se hoče nasmejati, naj poseli predstavi. Prihodnjo soboto se vprizori izvirno domače delo, Jožeta Kranjca veseliga »Skedenj«.

— Iz Elitni kino Matica obvešča, da je film »Vest človeštva — Emile Zola« po izredno nizkih cenah din 3.50 in 5.50 samo še danes ob 16. in 19.15 uri. Ob 21.15 uri premiera filma »Antonio Adverso«.

— Iz Zastelovani zaradi vlovov. Nedavno je bilo vlovljeno v pisarno Stavnice družbe, odkoder so vlomilci odnesli razne vrednosti, takoj naslednjo noč pa so isti vlomilci vdrli tudi v Kazičovo gostino na Tyrševi cesti, kjer so pobrali večjo zalogo jestevin in druge predmete. Policija je ugotovila, da so bili v obeh primerih na delu 28-letni Vrbani Drele, brezposelni Ivan Preša ter neki Polde, katerega priimek pa še ni znan. Vsi trije pa so pravočasno zavohali nevarnost in pognili najbrž kam na deželo.

Iz Maribora

— Velika sokolska razstava. Sokol Maribor-matica pripravlja za svojo 30-letnico veliko sokolsko razstavo, ki bo prikazala delo in uspehe najstarejšega mariborskega sokolskega društva. Poseben oddelek te razstave bo posvečen delu nepoznatih sokolskega borcev br. dr. Pivka. Razstava bo v zgornji dvorani Narodnega doma in bo odprta v nedeljo, dne 28. novembra, odprta pa do 1. decembra t. l.

— Razširitev obrata. V svrhu razširitve obrata je kupila mehanika tkalnice in apretura Doctor in drug v magdalenskem predmestju od mestne občine 642 kv. m zemljišča za 22.470 dinarjev. Videti je, da je sedaj za tekstilno industrijo dobra konjunktura.

— Poljsko ulico bodo regulirali. Mariborska mestna občina je končno uvidela, da je regulacija Poljske ulice nujno potrebna. Da bodo z deli res pričeli, je razvidno iz dejstva, da je občina od posestnikov v Poljski ulici odkupila 1062 kv. m zemljišča, ki je potrebno v svrhu razširitve te ulice.

— Praktični učiteljski izpiti v Mariboru se bodo pričeli na državni učiteljski šoli dne 25. novembra ob pol 8. uri. Izpiti se bodo vršili še po starem pravilniku in pred dosedanje izpraševalno komisijo. Kandidati,

ki so vložili prošnje za pripustitev k izpitu, naj se javijo omenjenega dne v ravnanstveni pisarni, ker posebnih obvestil ne bo.

— Gledališče. V soboto ob 20. uri ponov v tukašnjem gledališču »Pesem s česte«. Predstava je namenjena abonementu reda B.

— Studenci dobe občinskega tehničnega. Studenci predstavljajo največjo občino v okolici Maribora, niso pa doslej imele lastne javne tehnične. Občinski odbor je uvidel potrebo občinske tehnične in sklenil je zgraditi jo na Kralju Petra cesti pred gostilno »Pri beli zastavi«. Nova tehnična bo veljala 35.000 dinarjev.

— Občinske volitve. V nedeljo, dne 19. decembra bodo v občini Ljutomer in Mozirje nove občinske volitve in to v zvezi s spremembami, ki so nastale v omenjenih občinah.

— Huda nesreča na Aleksandrovi cesti. V sredo popoldne je blizu železniškega vadišča na Aleksandrovi cesti skočil z voza 24-letni delavec Ivan Vamberger. Pri tem se je voznik zapel z nogo med kolo, da je padel pod voz. Siromak je oblezel nezavesten z zlomljeno roko in nogo ter nevarno pretreseni možgani. Na pomoč so prihiti reševalci, ki so posrečeno prepeljali v bolnišnico. Vambergerjevo življenje je v resni nevarnosti.

— Tatinska prodajalka jaje. V Vrbanovi ulici se je oglašila v stanovanju orožnikove soproge Katarine Horvat neznana prodajalka jaje. Ko se je gospa za hip odstranila v sobo, je prodajalka izmaknila iz miznice v kuhinji 210 dinarjev gotovine in neznankam izginila.

— Pod to goro zelenec je druga Beneška opereta, ki jo pripravljata tukašnje gledališče. Ze prva »Sv. Anton, vseh zaljubljenih patron«, je nadvse sijajno uspela pa je upati, da bo tudi »Pod to goro zelenec« ušla, kar je še boljša in zabavnejša.

— Iz šolske službe. Za sreskega šolskega nadzornika za drugi šolski okraj je bil imenovan učitelj g. Anton Senica.

— Od doma je pobegnil 13-letni učenec meščanske šole Herman Langer. Dosedanje poizvedbe mariborske policije so ostale brez uspeha.

Iz Zagorja

— Stevni novič. Društvo za varstvo otrok je na dan Vseh svetnikov potiralo prostovoljne darove pred vodom na pokopališče. Nabralo je 1762.35 din, za malenkost manj kakor lani. Odbor izbere vsem darovalcem v imenu najbednejših pristržno zahvalo.

— Rudnik v Kisovcu bo kmalu izrpan. Oni dan so začeli pridobivati premog še iz poslednjega, doslej nedotaknjenelega prelada na Venceslavu. Na tem mestu je premojava žila široka še okrog 15 m in in do dela približno za eno leto, potem pa bo konec Kisovca. Kako bo »Loški rov« trenutno ni jasno. Če bodo posestniki, katerih svet je nameraval TPD odkupiti, še v naprej trdovratni, moramo računati s prenehanjem dela v tem delu revija.

— Slepar na sejmu. Neki Dr. Hrvat iz Ljubljane, je prodajal na zadnjem sejmu »zanesljiv« sredstva za odstranjevanje kurjih oces in zobobola. Za stekleničico — v eni je bila zelena, v drugi pa rumena tekočina — je zahteval pet dinarjev. Kupčija mu je šla dobro, toda mož je imel zavistnega konkurenta, ki ga je naznanil orožnikom. Ti so ga nemudoma prišli in mu zaplenili 150 stekleničic čarobnega sredstva. Analiza, katero je nemudoma izvršil lekarnar dr. Scheichenbauer, pa je pokazala, da je sleparil s čisto nedolžno vodo, ki ji je prideljal barvila. Čaka ga primerna kazen. Ni izključeno, da bo poskušal srebo še kje drugje.

SOKOL

Nova premiera na Viču

Vič, 19. novembra. »Dajte nam veselih in zabavnih iger, slišimo od našega članstva in občinstva, ki redno poseja predstave v našem Sokolskem domu. Da ugodimo tej splošni želji obiskovalcev gledališča, je dramski odsek sklenil vprizoriti jutri in v nedeljo vsakokrat ob 20.15 velezabavno komedijo »Karijera kancelista Winzig«, ki je doživela na večjih odrih popoln uspeh. V tej komediji, ki jo je spisal dunajski pisatelj Viljem Liechtenberg, nam je naslikal kancelista Winziga iz dunajskega finančnega ministrstva, prostodušno dobičkon, ki ima že 25 let službe. O samem poteku te za-

pletene komedije našim čitateljem ne bomo izdali, ker želimo, da si jo ogledajo. Opozorjamo vas, ki se hočete nad dve uri do dobra nasmejati in zabavati, da pridejo jutri ali v nedeljo k predstavi. Pri komediji sodelujejo v režiji br. Justina naše stare igralske moči. Kancelista Winziga bo igral br. Lavrih, ostale vloge pa so v rokah bratov Ambroža, Podgornarja, Galiča, Demšarja, Willenparta, Horvata in Tonkija ter sestre Magdoline in nove mlajše igralka s. Silve Zorinceve, ki bo prvič nastopila na našem odru. Novo scenerijo je napravil po svoji zamisli br. Brozi Battelino.

Kdor se hoče torej dva večera igrati zabavati, naj poseli naš gledališki oder. Vstopnice dobite jutri popoldne v pisarni Sokolskega doma, v nedeljo popoldne od 10. dalje in popoldne od 15. do 19.30 pred pričetkom predstave. P. n. posestnike vjudno prosimo, da pridejo k predstavi pravčasno, ker bo začetek točno ob 20.15. Zdravo!

Urbanča so prijeli

Ljubljana, 19. oktobra. V Pristavi pri Krki so orožniki prijeli zloglasnega razbojnika Jožeta Urbanča. V okolici Kostanjevice sta imela včeraj kontrolno službo orožniki navedeni Franče Klemenčič in podnadrednik Teodor Mandeljc. Pri obhodu sta blizu vasi Pristave zagledala pod kozolecem posestnika Kosa kup sena, kar je vzbudilo njuno pozornost. Jela sta razmetavati seno, naenkrat pa sta zagledala mlajšega možkega, v katerem sta takoj spoznala Urbanča. Orožnika sta namerila puške naim, misleč, da je razbojnik oborožen, pa jima je Urbanč zaklical, da nima orožja, nakar se je dal mirno ukleniti.

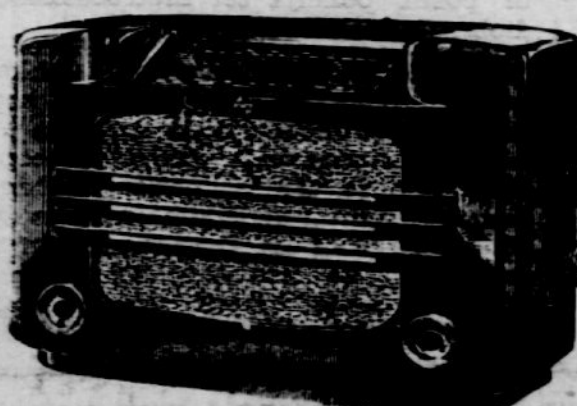
Orožnika sta takoj pozvala iz vasi nekakega posestnika, da je posodi voz, kajti Urbanč zaradi rane na nogi ni mogel hoditi. Na Martinovo nedeljo je imel hudo smolo. Popoldne je martinovaj v neki židanci na Trški gori pri Krškem, kjer je ostal do večera. Ze precej pozno zvečer pa se je pojavila pri židancu orožniška patrulja, ki se ji je Urbanč umaknil, a orožniki so za njim streljali. Kroglja iz orožniške puške ga je pogodila v čenok desne noge, vendar je Urbanč še bežal in se skril nekeje v grapi, kjer je oblezel v gošči. Orožniki, ki so ga iskali več ur, so morali naposled oditi, Urbanč pa se je v temni noči spizlal v dolino in odšel čez polje mimo vasi do Pristave ter postal zatočišče pod kozolecem. Urbanč rane na nogi ni imel obvezane, zato mu jo je zdravnik dr. Sajevec takoj po prevozu v Kostanjevico obvezal. Čim se je zvedelo po okolici in v Kostanjevici sami o aretaciji Urbanča, so jeli pred orožniško postajo trumoma prihajati ljudje, da bi na lastno oči videli zloglasnega razbojnika. Ko so ga potolazili s cigareti, ga je nekdo vprašal, kako je kaj z njegovimi ljubicami in katero mu je bila najbolj zvesta. Urbanč se je namuznil in odgovoril: »Orožniška puška in bajonet.« Urbanč so danes prepeljali v zapore novomeškega okrožnega sodišča.

Radionrogram

Sobota, 20. novembra. 12: Plošča za ploščo, pisana zmes godba vesela in pesnične vmes. — 12.45: Vreme, poročila. — 13: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Plošča za ploščo — pisana zmes, godba vesela in pesnične vmes. — 14: Vreme. — 18: Za delopust igra radijski orkester. — 18.40: Izvoz našega lesa (g. dr. Adolf Golia). — 19: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nac. ura: Razvoj kmetijskih šol v Jugoslaviji (Ivo Zoričič). Zagreb. — 19.50: Pregled sporov. — 20: O zunanji politiki (g. dr. Alojzij Kuhar). — 20.30: Pota usode. Veseli in žalostni dogodki iz življenja Jake Šmollake. Besedilo napisal Jože Vamberger, izvajajo člani rad. igr. družine, vodi ing. I. Pengov. — 22: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Za vesel konec tedna (igra radijski orkester). — Konec ob 23. uri.

MED PRIJATELJI

— Spri sem se z njim, prisotni sem mu eno in takoj neto še tretjo... — Hočeš reči drugo. — Ne, drugo mi je prisotni on.

PHILIPS SINFONIJSKA SERIJA „38“

JE VIŠEK RADIO TEHNIKE!

Najboljša kakovost!

Lepa oblika!

Nizke cene!

Plačila na 18 mesecev!

Ogled in predvajanje brezobvezno in brezplačno pri

PHILIPS RADIO

zastopstvo
H. SUTTNER — Ljubljana — Aleksandrova c. 6.

Hranilnica dravske banovine

Ljubljana

prej Kranjska hranilnica

USTANOVLJENA LETA 1820 — STANJE VLOG DIN 170.000.000.—

Ekspozitura Kočevje

Trg kralja Aleksandra 84

Obrestuje vloge na knjižice in tekoče račune do 5%, dovoljuje posojila po 8% in posreduje nakazila ter vse druge denarne posle pod najugodnejšimi pogoji.

Vse vloge so prosto razpoložljive.

Za vse obveznosti jamči dravska banovina z vsem svojim premoženjem in svojo davčno močjo.

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Prekliski, izjave beseda Din 1.—, davek posebej.

Za pisane odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko — Popustov za male oglase ne priznamo.

PRODAM

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

STAJERSKA JABOLKA

kanada, bobovce, mošaneke, gambovke dobavljajo vsako množino tudi franco Ljubljana Martin Šumer, eksport sadja. Slov. Konjice, Naročila sprejema Ciril Tušek, Rožna dolina, c. V/2, telefon 11-44. 2634

JABOLKA

raznovrstni fižol, hrano za ptice, suhe krhle in hrushke maslenke, orehova jedra Vam nudi po konkurenčni ceni Čuček, Kopitarjeva 1. 2630

FIZOL, LEČO,

luščeni grah, mak, orehova jederca in krompir nudi najceneje Sever & Komp., Ljubljana, Gosposvetska cesta 5. 2655

RAZNO

SNEŽNE ČEVLJE
galoš, kakor tudi druge čevlje popravlja »Express« brzoopravilnica, Sv. Petra cesta 6. 2681

PRILIKA
ugodnega nakupa trenčkatov, hubertinov, obleke, perila itd.
PRESKER
Sv. Petra cesta 14.

KLIŠEJE

VENO
VEŠTAVINE
JUGOGRAFIKA
SV. PETRA NASIP 23

Makulturni papir

proda

uprava »Slovenskega Naroda«

Ljubljana, Knaflijeva ulica štev. 5

Ljubljansko telefonsko centralo razširjajo

Sredi decembra bo na razpolago 1000 novih telefonskih števil

Ljubljana, 19. novembra

Te dni je postal telefon v Ljubljani posebno popularen, žal v slabem pomenu besede, ter bi lahko rabili besedo — nepopoln. Ljubljanci imajo izmed vseh slabih lastnosti vsaj to dobro lastnost, da radi zabavljajo; zdaj je aktualno zabavljanje nad telefonom. Zato so se tudi novinarji začeli zanimati za telefonske skrivnosti, ki jih v resnici poznajo le redki telefonski naročniki. Značilno je za razvoj civilizacije, da povprečen človek — pa tudi inteligent — pozna tem manj dobrin civilizacije, čim več jih je. Ne glede na to, mero je treba reči, da dandanes še mnogo ljudi ne zna telefonirati, čeprav vrte dan za dnem telefonske številnice. Če pa že znajo manipulirati s telefonom, ne poznajo njegovih muh, kaj šele, da bi poznali ustroj avtomatične telefonske centrale. Tudi novinarji moramo priznati, da nismo nič boljši; dan za dnem se jezimo nad telefonom — prav zaradi tega, ker pač nimamo prilike, da bi se vsaj nekoliko seznanili s telefonsko tehniko.

500 PROSILCEV ČAKA NA TELEFON

Reporter se je obrnil na mestno telefonsko sekcijo, kjer so mu z veseljem postregli z vsemi podatki o naši avtomatični telefonski centrali. Največja novica za ljubljance je pač — in v teh dneh tudi velika tolažba —, da razširjajo in modernizirajo telefonsko centralo. Posebno se tega veseli številni prosilci za telefon. Zdej jih je že okrog 500, ki nestrno čakajo, da dobe priključek na ljubljansko telefonsko omrežje.

ZA 1000 NOVIH NAROČNIKOV

Ljubljana je dobila avtomatično telefonsko centralo pred desetimi leti, l. 1927, in sicer samo za 1000 naročnikov. Kmalu se je pa pokazala potreba po razširjenju centrale; zdaj jo razširjajo že tretjič. Prvič so jo razširili l. 1930 za 500 števil in l. 1933 še za 500. Kapaciteta centrale torej zdaj znaša 2000 naročnikov. V začetku avgusta je pa začela centralo razširjati tvrdka Siemens & Halske za 1000 naročnikov. Delo bo končano sredi decembra.

Posebej je treba naglasiti, da bo centrala tudi modernizirana. Poenostavljeni bodo releji pri izbiranju. Zaradi teh preureditev se bodo nekoliko spremenili znaki pri klicanju, kar je lahko opazilo že okrog 700 naročnikov. Doslje ste slišali, ko ste dvignili slušalko, visok, precej čist ton, novi znak pa ima nižji ton in glas ni tako čist. Presledki so enaki.

PRIHODNJE LETO IZPOLNITEV KABELSKEGA TELEFONSKEGA OMREŽJA

Razširjenje centrale za 1000 naročnikov lahko pomaga samo začasno. Računajo, da bo razširjena centrala ustrezala zahtevam ljubljane največ tri leta, kajti, kakor rečeno, že zdaj čaka 500 prosilcev na telefon. Ako pa bo Ljubljana dobila prihodnje leto telefonsko kabelsko omrežje po modernem načrtu, bo število naročnikov naraslo še bolj hitro in potreba po razširjenju centrale se bo pokazala še prej. Krediti za razširjenje avtomatičnih telefonskih central in za izpolnitev telefonskega kabelskega omrežja v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani so že odobreni (52 milijonov din) in bile so že razpisane licitacije, a delo se ni bilo oddano, ker se je medtem zelo podražil material (zlasti baker). Mimogrede naj omenimo, da prihodnje leto nameravajo položiti tudi mednarodni telefonski kabel od Beograda skozi Zagreb in Maribor do meje. Licitacija za položitev kabla med Mariborom in mejo je bila baje tudi že razpisana. V drugi etapi bodo položili kot priključek na glavni kabel Beograd-Maribor pri Sevnici kabel za ljubljanske proge. Tako bo znatno izboljšana telefonska služba v naši državi, ki zdaj nikakor ni zgledna.

KABLI KABELSKIM OBJEKTI; ZAKAJ NE DOBITE TELEFONA

S kabelskim omrežjem se bodo v Ljubljani zelo izboljšale telefonske razmere. Velik nedostatek prostih telefonskih vodov — telefonskih žic, napeljavnih ob hišah, drogih in na strehah — se je pokazal prav te dni, ko je sneg v mestu pokril večino telefonskih napeljav. Vendar ne smete misliti, da v Ljubljani ni telefonskih kablov; iz postopja glavne pošte vodi v vse mestne dele več kablov, tako zvanih večparnih kablov. V posameznih kabljih je od 30 do 240 parov, to se pravi na posamezne kable je priključenih 30 do 240 telefonskih aparatov odnosno števil. Vendar kablji ne se-

gajo dovolj daleč za sedanje mestno območje, kakor tudi kabelsko omrežje se ni dovolj gosto. Kabel na Tyrševi cesti sega samo do Sv. Krištofa) torej samo kilometra daleč, med tem ko bo mestni teritorij kmalu segal do Save); kabel na Celovski cesti se končuje »Pri kmetu«; na Tržaški cesti sega kabel do tovarne testenin; na dolenski strani se končuje kabel na Špiči in šentpeterskem okraju pri Šarabonu. Kjer se kabel konča, je tako zvan kabelski objekt ali napajališče za večje ali manjše kabelsko območje. To se pravi: pri kabelskem objektu se odcepljajo vodi k posameznim telefonskim naročnikom. Kadar je v takšnem območju izčrpana kapaciteta kabla, nihče ne more več dobiti priključka na telefonsko omrežje, ker za posameznika ne morejo napeljati voda naravnost iz centrale. Zato pač prosilci v nekaterih območjih ne morejo dobiti telefona, dokler ne bodo položeni novi kablji. Zdej je v Ljubljani 50 kabelskih objektov; na posamezni objekt odpade povprečno 40 parov (števil), kar torej znaša 2000 parov, s čimer je sedanja kapaciteta centrale izčrpana.

25 KM NOVIH KABLOV

Po načrtu nameravajo prihodnje leto položiti v Ljubljani 25 km kablov. Zgradili bodo 80 objektov; na vsak objekt bo odpadlo povprečno 25 parov. To se pravi, da bo kapaciteta ljubljanskega telefonskega omrežja povečana za 2000 naročnikov, med tem ko bo centrala zdaj povečana samo za 1000 števil. Računajo, da bo izpolnjeno telefonsko omrežje ustrezalo potrebam ljubljane vsaj 10 let. Moderno razporedno telefonsko omrežje v nemških mestih ima male kabelske objekte z manjšimi območji, tako da se kablji končujejo sredi blokov hiš, odkoder drže vodi v hiše k naročnikom po zidovju in ne ob njem. Žice so izolirane ter dobro pritrjene in sneg ne pomeni več nobene ovire v telefonskem prometu. Tudi pri nas bodo skušali razporediti telefonsko omrežje po podobnih načelih.

IZREDNO ŽIVAHEN TELEFONSKI PROMET V LJUBLJANI

Kljub vsej modernizaciji pa ne bodo odstranjeni nekateri »nedostatki«. Eden izmed velikih nedostatkov je, da ljubljanci preveč telefonirajo. V splošnem ni znano, da je krajevni telefonski promet v Ljubljani izredno živahen, in sicer celo bolj kakor v nekaterih velikih mestih v Nemčiji. To je treba pripisovati predvsem temu, da je večina telefonskih naročnikov iz vrst poslovnih ljudi. Pri nas imajo redki zasebni telefon. Poslovni ljudje pa uporabljajo telefon mnogo bolj kakor zasebniki. O tem se lahko prepričate zlasti ob sobotah od 10.—12. in ob začetku meseca. Marsikdo se ježi, ko ne more dobiti zveze ter zabavlja nad centralo. Večina naročnikov zvrta krivdo samo na centralo. Nekateri vedo, da je kapaciteta centrale izčrpana (to se pravi, da centrala nima več možnosti za priključek novih naročnikov) ter mislijo, da je centrala zaradi tega preobremenjena. Preobremenjenost centrale zaradi številnih telefonskih pogovorov pa nima nič skupnega s številom telefonskih naročnikov. Vsak telefonski naročnik bi moral vedeti, da lahko hkrati govori samo 5% naročnikov; če ima Ljubljana 2000 naročnikov, lahko hkrati telefonira samo 100 ljudi. Gre torej za dve vrsti kapacitete telefonske centrale: število naročnikov in število telefonskih pogovorov. Nestrokovnjak se tudi, zakaj ne urede centrale tako, da bi lahko govorili hkrati večji odstotek naročnikov. Še bolj se pa čudi, ko zve, da nima nobena moderna avtomatična telefonska centrala kapacitete za več kakor kvečjemu 6% naročnikov. V mnogih nemških mestih hkrati telefonira lahko samo 4% naročnikov. Izkustva so namreč pokazala, da bi bilo le redko več pogovorov hkrati in da bi centrala ne bila rentabilna, če bi bila urejena za večji odstotek pogovorov. Možnost pa je, da bi centralo lahko povečali tako, da bi lahko hkrati telefonirali na vse aparate. Toda takšne centrale še ni na svetu. Z modernizacijo in razširjenjem naše centrale bo odstotek možnih pogovorov nekoliko višji in sicer približno 5,5%.

SKRIVNOSTI V CENTRALI

Če po vseh teh razlagah stopimo v avtomatično telefonsko centralo, nam bo še vedno marsikaj nejasno. Centrala je v drugem nadstropju glavne pošte ob Šelenburgovi ulici. V prvem prostoru, v nekoliko večji sobi se iztekajo vsi kablji v tako zvan kabljski glavni ali končniški, odkoder drže razni kablji v razdelilnik. Razdelilnik

se zdi nestrokovnjaku čudovita priprava, čeprav je preprosta in pregledna. Na prvi pogled se ti zdi podobna statum; to je visoko, dolgo in ozko stojišče, izpolnjeno skoraj kakor satovje. Ob tem razdelilcu je tabela telefonskih števil, ki so razdeljene po skupinah. Vsaka skupina ima svojo številko, ki je označena tudi na razdelilniku. Tako mehanik lahko takoj najde katerokoli skupino števil in posamezno številko. Lahko tudi preizkusi, ali je proga dobra ali ne. V avtomatični telefonski centrali se da prisluškovati samo pri razdelilcu, kjer je pa navadno samo nekaj tehničnih uslužbencev. Zdej je v telefonski centrali precej živahno, ker je zaposlenih pri razširjanju 20 tehničnih moči, med njimi 9 Nemcev.

KAKO DOBITE ZVEZO

Centrala sama je v okrog 16 m dolgi in 5 m široki dvorani, ki je bila zdaj nekoliko povečana zaradi razširjenja centrale. Na prvi pogled laik ne opazi drugega kakor sama stojišča, podobna statum, vendar so ta stojišča manjša kakor razdelilnik, odkoder drže vodi v centralo. Doslje je bilo 10 takšnih stojišč, prepletenih z žicami in izpopolnjenimi razčlenjenimi ploščicami. Po povečanju bo pa 15 stojišč, ki jih imenujejo skupinske izbiralce. Ko kličete telefon-

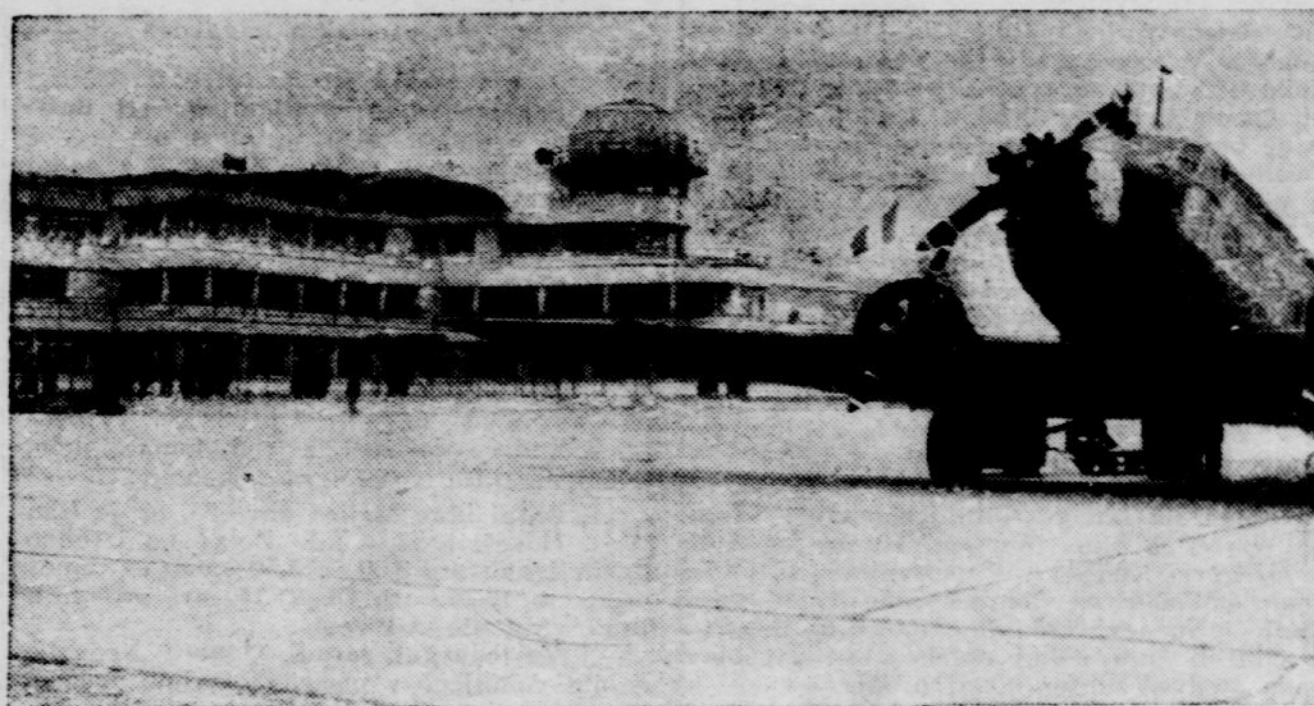
ske številko, najprej zavrtite tisočico, ki jo izbere prvi skupinski izbiralec za tisočice. Stotico izbere drugi skupinski izbiralec, dokler končno ne dobite zveze po linijskem izbiralcu. Povedati je to lahko, v resnici je pa stvar mnogo bolj komplicirana in nestrokovnjak dobi v centrali med nenavadnim prasketanjem ter šumenjem spoštovanje do telefona, čeprav si je že pokvaril živce z njim.

SAMO KABLI IZHOD

Ko odhajamo, samo obžalujemo, da zopet sneži in da bo zopet križ s telefonom. Telefonska sekcija preživlja hude dni. Na glavi nima le snega in potrganih žic, temveč vesoljno Ljubljano povrh vsega. Strokovnjak prosi novinarje, naj se napišejo, da se proti snegu telefonska sekcija ne more vojskovati. Žic, ki so napete nad strehami in ob zidovju, ni mogoče otresati. Razen tega pa tudi sneg pogosto zapade ponoči — navadno nenapovedan. Sekcija nima vedno pri rokah množice ljudi in četudi bi jo imela, ne more z njo preprečiti, da bi moker sneg ne trgal žic. Edini izhod je kabelsko omrežje, ki ga bo Ljubljana — upajmo! — tudi v resnici dobila prihodnje leto.

Največje francosko letališče

V petek je bil pri Parizu svečano odprt nov veliki moderen letalski kolodvor

V petek 12. t. m. je prezident francoske republike Lebrun uradno otvoril promet v novih najmodernejših poslopih na pariskem letališču Le Bourget. Poslopje so gradili 20 mesecev in čeprav se je gradnja nekoliko zakasnila, je bila vendar končana v rekordnem času, kajti poslopja niso samo sedaj sedež visoke stopnje razvoja, temveč so prilagojena tudi potrebam razvoja v prihodnjih letih. Prve večje gradnje na letališču pri Parizu so se začele v letih 1920 do 1922. Poslopja za letalsko družbo so po potrebi pozneje izpolnjevali, toda brez vsakega upoštevanja celote in sistematičnega načrta. Šele ko je Francija leta 1928 ustanovila posebno letalsko ministrstvo, so jeli misliti tudi na civilno letališče. Program je obsegal tri glavne dele: razširjenje letališča, ureditev poslopij in čim boljše zvezo s Parizom. V petek je bil izpolnjen drugi del programa; delo se bo pa z vso vmo nadaljevalo tako, da bo kmalu uresničen ves program.

Stara poslopja na letališču so se umaknila enemu velikemu modernemu poslopiju, kjer je vse smoteno zbrano v modernem letalskem kolodvoru. Glede na varnost prometa poslopje ne sme biti visoko. Najvišji del njegove steklene kupole je samo 17 metrov nad zemljo. Na širino so pa mislili na nova poslopja in eno, namreč poštni urad, so že dogradili, ne da bi s tem kaj trpeli prvotni načrti. Novo poslopje je dolgo 200 m, široko pa 30 m. Prostornina znaša 100.000 m³. Za avtomobile je določen poseben prostor med poslopijem in glavno dovorno cesto. V vstopni dvorani z belo zelenimi dekoracijami so pisarne ravnateljstva prometnih družb. V ostalih prostorih so carinski uradi, pošta, policija ter meteorološka in radiobrojavna služba.

V kolodvorskem poslopiju lahko kupiš novine, tobak ali rože, tam so kopalnice, brivnica, restavracija in hotel z enostavnimi in razkošnimi sobami. Posebnost restavracije je terasa, potisnjena do letališča s lepim razgledom na ves promet. Mislijo so tudi na propagando in širjenje zanimanja za letalstvo. Tercie na ravni stehi poslopja, kamor vodi 8 stopnišč, so dostopne občinstvu, da lahko gleda vrve-

nje na največjem francoskem letališču, kjer je bilo lani 16.000 prihodov in odhodov letal, koder je šlo 100.000 potnikov, 470.000 kg pošte in 2.000 ton tovarov.

Seveda ima to moderno letališče na razpolago tudi najmodernejšo navigacijske naprave. Tako so za nočni promet poskrbeli za razsvetljavo letališča od jugovzhoda in severozapada. Za promet v megli je opremljen južni konec letališča. Na letališču pride tujec prvič v stik z novo deželo. Novi letalski kolodvor v Le Bourgetu je res dostojen svojega mednarodnega pomena. Kdor prispe nanj ali odhaja z njega, se bo Francije vedno rad spominjal.

Žena na električnem stolu

V Cincinnatiju v Ameriki je bila obsojena na smrt na električnem stolu zastrupljalka Marie Hahnova, 32 let stara ženska zagonetnega poklica, rojena na Dunaju. Obtožena je bila, da je zastrupila štiri starce, ki jim je bila dolžna precej denarja. Hahnovo so aretirali v Coloradu Springsu. Izposodila si je bila več tisoč dolarjev od bogatega čevljarja, 67-letnega vdovca Georga Oberndörferja. Predno je dobila posojilo, je bila večkrat pri njem na domu. Zadolžnica je bila pri njem, ko je podpisala zadolžnico in kakor običajno jo je Oberndörfer pogostil. Nekaj ur po njenem odhodu je pa umrl in vsi znaki so kazali na zastrupljenje. Zadolžnica je izginila, pri Hahnovi so pa našli Oberndörferju ukraden prstan. Preiskava je dognala, da je Hahnova zastrupila in okradla bogatega čevljarja.

Pri zaslišanju je trdila, da je nedolžna in da ji je Oberndörfer denar podaril. Oblasti so pa dognale, da so brez sledu izginili še trije njeni znanci, 78-letni Gschmann in 72-letni Albert Palmer in še eden. Sodila jo je porota, v kateri je bilo 11 žensk. Ko je njen zagovornik poizvil poroto, naj priporoči obojenko guvernerju v pomilostitev, čes, da ima sinčka, je neka članica porote izjavila, da je glasovala za smrtno obsodbo vprav zaradi sinčka, ker kot mati ni mogla prenesti misli, da bi ostal otrok v takih rokah.

Šolski hotel

Sinclair Lewis je napisal roman »Umetniško delo«, kjer opisuje prizadevanje došeli populosti v poklicu ravnatelja hotela. V Londonu pa bo odprta leta 1939 šola, kjer se ne bodo učili samo ravnatelji, temveč sploh vsi uslužbenci velikega hotela. Šola sama bo velik hotel in učence bodo učili, kako je treba obhajati s hotelskimi gosti. Slednji bodo samo fingirali, ker bi najbrž nihče ne hotel, da bi se na njem učili kuharji, natakarji, vrtnarji, sobarice, pomočnice v kuhinji itd. Zato bodo učenci in učenke ob enem gostje in učenci. Na listni koži bodo najboljše spoznali vse, kar mora pretrpeti človek v hotelu.

Zdej jo zagode gost natakarju, zdaj zopet se natakar revanšira gostu. Kuhar pokvari želodec kuharju in vratar postavi vratarja prejšnjega dne pod kap. Šolski pouk bo trajal prav za prav ne dan. Vsako noč bodo namreč učence alarmirali, da se bodo naučili, kako je treba opravljati nočno službo. Nečaj pa bo v šoli manjkalo, namreč pouk, kako zadovoljiti resnične goste, kajti gostje v šolskem hotelu ne bodo mogli iti drugi dan drugam, da bi pokazali hotelu, da v njem ni vse v redu.

Iz Kranja

Nove stopnice prinašajo nesrečo. Pred kratkim so bile dovršene in izročene prometu stopnice, ki s šavnikev poti odnožno z Jelenovega klanca vodijo k Zdravstvenemu domu. Namesto stopnic je prej vodila na Staro cesto strma, zlasti v dežju in smegu zelo malo priporočljiva steza. Če je bilo dovolj blata, ali pa se celo led, je utegnila biti ta steza tudi nevarna. Zato je bil klic po stopnicah splošen, saj se jih poslužuje odsej velika množica delavstva, ki ima opravka v Zdravstvenem domu, uredništvo in zdravniki OUZD pa tudi prebivalstvo na Stari cesti. Komaj pa so bile stopnice odprte, že sta se na njih dogodili dve nesreči. Snežena brozga je na stopnicah v petek in soboto zjutraj nekoliko zmrznila, zato so bile stopnice več ali manj poledenele. V petek je na stopnicah padla neka uradnica OUZD in se pobila po nogi, v soboto zjutraj se je pa še hujše ponesrečil zdravnik g. dr. Globočnik. Ko je šel ob deveti uri v službo, se mu je na stopnicah spodrsnilo in je padel na hrbet s tako silo, da si je zlomil več reber. Požrtvovalni g. zdravnik je kljub temu še nadaljeval pot v Zdravstveni dom, kjer je pregledal še 20 bolnikov, potem pa radi bolečin ni mogel več delati in so ga z avtomobilom odpeljali domov. Nekateri pravijo, da so stopnice preokle in da nimajo nobenega držaja. Občina bo pozimi morala skrbeti, da bodo stopnice odkidane, ali pa takoj zjutraj posuše s peskom.

Ceste bodo nasuli. Prejšnji teden je gradbena tvrdka Slavec navozila po mestu velike kupe porfirne gramoza iz svojega kamnoloma v Kokri. S tem porfirjem bodo nasuli in nato zvaljali Mencingerjev trg, Prešernovo ulico, Mestni trg in Tavčajevo ulico. Na ta način bo cestišče postalo bolj trdo, v dežju bo manj blata, v suši pa manj prahu. Ko bo zgrajena poštna palača in bodo po definitivni polozitvi kabla odstranjeni brzojavni drogovji, bo občina pričela s postopnim asfaltiranjem.

Z nočem v vrat. Začelo se je v neki gostilni okrog polnoči, kjer je Kirinić Miho, doma s Hrvatskega prodajal nagelje. Bakovnik Janez iz Hotemaž, ključavničarski pomočnik, je vrgel nekaj nageljev po tleh, vsled česar je Kirinić protestiral. Tako se je pričel prepri, ki se je končal zunaj na ceste na Mencingerjevem trgu. Bakovnik je Kirinića najprej udaril z roko, nato ga je pa z nožem zaklal v vrat, da je kri brizgnila na vse strani. Kirinića je obvezal zdravnik g. dr. Bežić in mu zašil rano, tako da se je zjutraj lahko vrnil v Ljubljano. Bakovnika so stražniki aretirali in zaprli. Druge hujše kriminalne postavke letošnja Martinova nedelja ne beleži, čeprav je prišlo v mesto precej fantov z dežele, ki so precej glasno razgrajali po raznih gostilnah. Junakov noža je zadnje čase nekoliko manj kot včasih.

Iz Novega mesta

Koncert. Vso kulturno javnost opozarjamo, da bo v soboto 20. t. m. ob 20. uri v dvorani ljudske šole koncert učiteljskega godalnega kvarteta. Izvajal to dela Mozarta, Haydna, Čajkovskega in Schuberta. Ne zamudite redke prilike. Rezervirajte si vstopnice že v prodaji.

DOBER RAČUNAR

Janez je posodil Petru 100 din, da bi kupil srečko. Janez je neprestano zahteval denar nazaj. Nekega dne mu je pa dejal Peter:

— Denarja ti ne morem vrniti, ker sem suh, toda obljubim ti, da ti ga vrnem takoj, če zadenem v loteriji. Če pa ne zadenem, ti dam srečko in tako bova kvit.

ROLF FREMONT:

Snet v razgalinah

— pustolovski roman

Delavci v kričeh kazniških oblekah, zaposleni od ranega jutra brez odhoda, so se skrivaj že ozirali tja, kjer so stali štirje pazniki, oboroženi s sabljami, puškami in samokresi. Nestrpnost so delavci pričakovali, kdaj bo dal skupino vodeči stražmojster znamenje za opoldanski počitek, saj je moral zdaj zdaj napočiti trenutek odhoda, tako željno pričakovanega in potrebnega. Na obleki vsakega obsojenca je bila našita rdeča številka. Tu so bila pozabljena imena, pozabljeni so bili, kaj je bil kdo nekoč »tam« — v svetu... Če je prišla nova številka v to izgnanstvo, je delala, životarija in se mučila v spominih in praznih nadah, dokler je ni rešila smrt. In zopet samo številko so zagrebili v tujo temoto tega otoka, ki ga je tisočkrat prokletega odkril leta 1774 Cook, raziskal leta 1791 d'Entrecasteaux, leta 1846 ob protestu Anglije zasedla Francija in 24. septembra 1853 končno definitivno zasedel admiral Febvriere — Despointe in sicer že z namenom, da bi bila tu namestu ameriške Cayenne ustanovljena naselbina kazencev.

Sele leta 1864 se je ta načrt uresničil in takrat se je pričelo na lepem otoku gospodarstvo »številke«, ki je zaviralo in še zdaj zavira polni razvoj bogate kaledonske zemlje, katere velike dohodke

2 vse pogoltne mestni proračun za komplicirano upravo.

Nad deset tisoč »številke« je razdeljenih v pet skupin, izmed katerih sta prvi dve obsojeni na strogo ječo, ostale tri pa uživajo nekaj prostosti in uporabljajo jih na raznih krajih otoka za rudarska, kmetijska ali gozdarska dela.

Zapadno od glavnega mesta Noumea, nazvanega tudi Fort de France, se dvigajo mračne stene kazniškega poslopja in nizka stanovanja kazencev, obsojenih na robijo nad deset let. Če so se prvih pet let lepo vedli in če v naslednjih petih letih, ko so bili pod policijskim nadzorom, niso zagrešili nič kaznivega, se lahko ti kazenci vrnejo v domovino. To je edini žarek upanja v vseh dolgih desetih letih izgnanstva.

V montvarelskem taborišču so zaprti izgnani vojaki, v Bourailu ženske, na polotoku Ducosu pa politični zločinci.

Cesto so se odigrali v Novi Kaledoniji zelo razburiljivi dogodki. Tako je morala Francija med velikim in dobro pripravljenim uporom leta 1887 poslati tja močne vojaške čete, da je vzpostavila red in zatrla upor. Uporniki so bili našli izdatno podporo tudi med domačim prebivalstvom otoka, med ljudjožrci Kanaki.

Uprava naselbine je v rokah guvernerja s sedežem v Noumee, ki upravlja pet okrajev, na katere je razdeljen otok ter poveljuje stotnjiji orožništva, polku pehote, pionirjem in bateriji topništva.

Kaledonie, nazvana prej Baladea, se deli v dve

vrsti otokov: v vzhodno pod imenom Loyante, kjer so zvezani v en pas koralni otoki Ouvea, Lifa, Mare in nekaj manjših otokov, in v zapadno, kjer se dviga za 80 kilometrov širokim prelivom glavni in največji otok, segajoč proti severu v otočje Belep in Grand Recif, proti jugu pa v Ile des Pins.

Okrog vsega otoka se dvigajo iz morja liki porušena stena strme koralne pečine, ki pa ladjam niso nevarne. Za zvezo z evropskim svetom dobro skrbi parobrodna družba Messageries Maritime in tudi s Sydneyem ima Kaledonie redno zvezo.

Zdej se pa vrnimo k našemu pripovedovanju.

Kot rečeno so »številke« že težko čakale na paznikovo znamenje, da je napočil trenutek počitka.

— Mislim, da je že napočil čas počitka, — je pripomnil končno eden izmed paznikov, in pogledal na uro.

— Seveda, štiri minute je že čez, — se je zasmel višji paznik škodoželjno. — Kar pogledajte, kako nas gledajo ti lopovi. Uro imajo v glavi zanesljivo, nego mi v žepu, vendar pa nalašč vedno čakam nekaj minut več — te so jim od vsega dne najprejkeje.

— Zakaj pa delate to? — je dejal drugi paznik, ki je bil šele nedavno nastopil službo. — Saj so vendar tudi kazenci ljudje in njihovo trpljenje je že itak dovolj veliko. Privoščimo jim vsaj te trenutke počitka. Meni se včasih v dno duše smilijo.

— Neumnost! Usmiljenje je pri nas neodpustljiva slabost. Ko jih boš spoznal tako temeljito, kakor sem jih jaz, Pitotele, boš videl, kako zakrknjeni so.

Če bi mogli razbiti tebi ali meni glavo recimo tamle v soteski, bi jim najbrž ne rojile po glavi tako sentimentalne misli, kakor tebi, — je rentail višji paznik. — Toda zdaj jih pustim počivati, ker nočem, da bi mi očitali trdosrdnost, — je pripomnil osorno. — Zdej je moda pri nas igrati premenitega dobrotnika teh ničvrednežev.

Pitotele ni odgovoril. Vedel je, da bi vsaka njegova beseda še bolj razjarila višjega paznika.

Oster zvižg se je razlegel po lomu, odmeval je od sivih skal in se izgubljal daleč tam v ozadju v gozdovih.

Kazenci so mahoma oživeli. Brž so pometali proč orodje in hiteli na kraj počitka v senco, kjer sta že čakala dva druga paznika pri vozu z živili. Molče je sprejel vsak kazenec svojo porcijo in kmalu so vsi posedali po hladnih, razmetanih nakrogih.

V soparni opoldanski tišini se je slišalo samo praskanje žlic po skledicah.

Tudi pazniki so začeli jesti, ne da bi bili odložili orožje ali odvrgli svoje poglede od skupine kazencev.

Dve precej daleč od njih sedeči »številke« sta hitro poobedovali, potem sta se pa moza, označena s številkami 745 in 874, zadovoljno zleknila na trda, kamenita tla z obrazom navzdol in že se je zdelo, da sta zaspala.

V resnici pa ni bilo tako. Kdor bi bil slišal njune tiho in previdno izgovarjane besede, bi bil ostrmel nad vsebino njunega tajnega, spretno prikrita pogovora.